

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Philebus vel de summo bono

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

Non certe. Quapropter si unum non est, nihil aliorum opinione concipitur aut unum aut multa esse. Nam absque uno multa opinari penitus impossibile. Impossibile nimirum. Ergo si unum non est, alia neque sunt, neque opinione etiam cogitantur unum aut multa esse. Non uidentur. Vnde neque similia, neque etiam dissimilia. Non. Neque etiam eadem, aut altera, neque contigua, neque seiuncta, neque reliqua quocumque in superioribus tanquam que ad ipsa alia spectare uiderentur, enarrauimus, neque sunt alia, nec esse alia uidentur, unum si non est. Vera. Nonne ut summam loquar, si dixerimus, unum si non est, nihil est, recte dicemus? Et maxime quidem. Hoc itaque dictum a nobis sit, atque illud præterea, quod ut uidetur, unum siue sit, siue non sit, tum ipsum, tum etiam alia ad sese, atque inuicem omnia omnino sunt atque non sunt, apparentque insuper, & non apparent. Verissima quidem hæc sunt.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI

in Philebum Platonis, uel De summo Bono.

HIVS libri propositum est, de summo anime bono differere, quod quidem summum bonum cum conditione quadam dicitur, cum ipsum rerum omnium principium summum bonum absolute dicitur: De hoc igitur quod cum conditione bonum, hoc in libro: de eo quod absolutum, in Parmenide disputatur. Ab absoluto autem hoc manat, quemadmodum lumen quoddam ab ipso luminis totius fonte dependet. Quamobrem in Phædone & Theæteto dictum est à Platone summum anime bonum dei similitudine esse, Nihil uero solis fit simile, nisi quadam luminis ipsius infusione. Vnde & anime bonum erit integra diuini luminis consecutio. Id lumen in mentem primo, in uoluntatem deinde descendit. In mente ueritas, in uoluntate gaudium: in mente ambrosia, in uoluntate nectar, à Platone hic et in Phædro cognominantur. Itaque summum hominis bonum in sapientie uoluptatisque mixtione locauit. Sed ante in sola uel sapientie uel uoluptatis ratione beatitudinem consistere posse negauit, ex eo quod triplex boni summi conditio in neutro reperiatur. Ea est, ut summopere perfectum sit, & sufficiens, & expetendum. Perfectum, quia nihil sibi deest. Sufficiens, quia nihil deest illi quod ipsum capit. Expetendum, quia in illo & ex illo est, quicquid appeti potest. Vnde quia perfectum, sufficiens: quia sufficiens, expetendum. Sanè quia sibi sat est, alteri sufficit: quia sufficit alteri, desideratur ab altero. Hæc neque soli sapientie, neque uoluptati, sed mixto cuidam ex utraque competere demonstrantur. ubi de uoluptatis & sapientie genere, origine, atque natura per multa dicuntur, de infinito & termino, de composito & compositionis principio. Ac demum concluditur summum in natura bonum, & absolutum, esse mensuram uniuersorum, hoc est totius nature principium. Summum uero bonum mentis & anime esse illius primi possessione, quæ mixtioni ex sapientia & uoluptate per ueritatem, commensurationem, & pulchritudinem conuenit. Quapropter in primo bonorum gradu rerum omnium mensura ponitur: in secundo ueritas: commensuratio, pulchritudo: in tertio mensura sapientieque mensuram uniuersorum in quarto scientia, ars, & opinio: in quinto temperata uoluptas. Beatusque uir dicitur, qui et sapientiam diuinorum adeptus est, & humanorum peritiam scientia quadam & arte & opinione constantem, gaudio contemplationis totus exultat, uoluptati sensuum eatenus se committit, quatenus sapientia scientiaque & gaudium impedimentum in de nullum accipiunt. Introductio ad dialogum eiusmodi est. Cum multa de summo bono ultro citroque Socrates Philebusque contulissent, atque esset Philebus iam disputando defessus, Protarcho nuper aduenienti gratulatus est, annuitque ut prouinciam in disputando suam susciperet. Protarchus utpote adolescens subito est assensus. Ad quem conuersus Socrates. Considera, inquit, quam tutelam suscipias, neque temere ad disputationem properes. Immo audi utriusque sententiam prius, et eam que tibi recta ratione examinati probabilior apparet, accipe defendendam. Sed iam ad dialogum ueniamus.

PHILEBUS PLATONIS VEL
DE SUMMO BONO

SOCRATES, PROTARCHVS, PHILEBUS.

VIDE ô Protarcho quem nunc à Philebo sermonem accepturus sis, & contra quem potius sicubi parum tibi arrideat, pugnaturus. Vis ne utranque sententiam in summam redigamus? PROT. Volo equidem. SOC. Philebus quidem inquit animantibus omnibus bonum esse læticiam, uoluptatem, delectationem, cæteraque huius generis omnia. Nostra autem aduersus illum disceptatio est, ut non ista quidem, sed sapere, intelligere, meminisse, & que hisce cognata, opinio recta, uerique rationis discursus, meliora & potiora sint quam uoluptas omnibus, quæcunque horum

rum capacia sunt, eorumq; adeptio maxime omnium utilis sit & presentibus & futuris. An non hæc utriusq; sententia Philebe fuit? PHIL. Et maxime quidem. SOC. An suscipis ô Protarche, eam quæ tibi nunc oblata est disputationem? PROT. Necessè est me illam suscipere, quando quidem Philebus pulcher ille defessus est. SOC. Oportet equidem quid in his uerum sit, omni studio definire. PROT. Oportet sanè. SOC. Age igitur præter hæc id insuper asseueremus. PROT. Quid nam? SOC. Quod uterq; nostrum habitum quendam & affectionem animi, quæ cunctis hominibus uitam exhibere beatam possit, demonstrare conetur. Nonne? PROT. Certe. SOC. Et uos quidem habitum affectionemq; lætandi, nos autem sapiendi. PROT. Sic est. SOC. Si quis uero habitus præstantior utroq; horum uideatur, idemq; uoluptati cognatior sit, ac stabilimētum uitæ præstet, nonne utriq; superabimur nos. uoluptas autem sapientiam superabit. PROT. Profecto. SOC. Sin autem sapientiæ sit is propinquior, uincet utique sapientia uoluptatem, uoluptas contra succumbet. Num ista conceditis? PROT. Mihi quidem concedenda uidentur. SOC. Philebo autem quidnam uidetur? PHIL. Mihi sanè uoluptas præstare uidetur, semperq; uidebitur. Ipse autem uideris ô Protarche, PROT. Cum iam iam nobis Philebe concesseris disputationis officium, haud amplius apud te assentiendi Socrati, uel dissentiendi potestas erit. PHIL. Vera dicis. Ego uero purgatum me uolo, testemq; deam aduoco. PROT. Et nos quoq; testes erimus, te ista quæ dicis dixisse. Verum nos deinceps ô Socrates, uel uolente Philebo, uel quomodocunq; uis, absoluere conemur rem. SOC. Conemur ab ipsa dea exordientes, quam hic Venerem nuncupari quidem, sed uerissimum ei nomen esse uoluptatis inquit. PROT. Rectè sanè. SOC. Reuerentia uero mihi semper erga deorum nomina est, nõ humana quædam, sed maximum quemq; timorem exuperas. Et nunc quidem Venerem quemadmodum ipsi gratum est, sic appello: uoluptatem uero rem esse uariam scio: Sed ab ea, ut dixi, principium facientes, quam habeat naturam inuestigare debemus. Rem unam quidem audimus: formas tamē uarias admodum, & inuicem quodammodo dissimiles habet. Vide enim. delectari dicimus intemperantem hominē. Sed & temperantia temperantem: delectari insipientem insipientibus opinionibus, ac uana spe undiq; plenum. sed & sapientia sapientem: quas quidem uoluptates si quis dissimiles esse neget, insipiens esse merito uideatur. PROT. Hæc quidē ô Socrates, ex contrariis rebus proueniunt, non sunt tamen ipsæ contrariæ. Qui enim uoluptas uoluptati rerum omnium maxime similis non sit, cum sit eadem ipsa sibi? SOC. Enim uero ô beate, neq; color à colore, ex eo quod color unusquisq; est, differt, at uero nigrum albo præterquam quod differt, etiam contrarium esse nouimus omnes. Quinetiam figura figuræ eadem genere ipso in uniuersum est: partes autem generis eius aut in immensum inter se differunt, aut contrariæ sunt etiam, ceteraq; huiusmodi multa reperiemus. Quam ob rem noli huic rationi, quæ maxime contraria omnia unum efficit, credere. Vereor enim ne forte uoluptates quasdam inter se contrarias reperiamus. PROT. Forte, sed quid hoc rationem nostram lædet? SOC. Id certe lædet, quod tu hæc dissimilia cum sint, alio (sic dicamus) nomine uocas: ais enim suauia omnia bona esse: suauia uero, quin suauia sint, nulla prohibet ratio. Cum autem ex his multa mala sint, multa etiam ut nos quidem dicimus bona, tu tamen omnia bona uocas, etiam dissimilia inuicem confessurus, si quis coegerit. Quid ergo in cunctis uoluptatibus tam malis quam bonis idem ne quiddam cõmuniter inuenitur, cuius gratia bonas omnes uocas? PROT. Quid ais ô Socrates? An putas quempiam, cum posuerit uoluptatem bonum esse, inde tibi cõcessurum quasdam bonas, quasdam malas esse? SOC. Veruntamen dissimiles esse multas, plerasq; etiã inter se contrarias confiteberis. PROT. Haud sanè in quãtum uoluptates sunt. SOC. Rursus in idem relabimur ô Protarche, dicemusq; uoluptatem uoluptate nihil differre, sed omnes consimiles esse: & exempla in medium paulo ante inducta nihil mouebunt. ac instar eorum qui inepti & rudes disputationum sunt, contendemus. PROT. Qui ista dicis? SOC. Quia si ipse te imitans ego, repellensq; dicere non uerear, quod dissimillimū omnium dissimillimo simillimum sit, eadē quæ & tu afferre potero. Itaq; rudiores quam par sit, apparebimus. Et oratio nobis exciderit, peractaq; iam sit, rursus igitur eam exordiamur: fortasse enim altius progressi in eandem sententiam concedemus. PROT. Dic quomodo? SOC. Pone me uicissim interrogatum abs te ô Protarche. PROT. Quid nam? SOC. Sapiētia, sciētia, mens, & quæ

Venus uo/
luptas

Plures mo/
di delectandi

& quæcunq; ego à principio rogatus quid ipsum bonum sit, bona uocabam, nōne idem
 quod & sermo tuus, patientur? PROT. Qua ratione? SOC. Cunctæ nanq; scientiæ mul-
 tæ uidebuntur, earumq; nonnullæ dissimiles inuicem. quod si quæ etiam contrariæ sint,
 nunquid presenti disputatione dignus fuero, si hoc ipsum ueritus, nullam scientiam scien-
 tiæ dissimilem dixerim? Sic tandem sermo noster tanquam fabula euanesceret, nos autē
 ruditate quadam detineremur. At sic fieri minime decet, quin potius salutis ratio habenda
 est. Mihi igitur & in tua, & in mea oratione ex æquo id placet: ut multæ uidelicet uo-
 luptates ac dissimiles sint, multæ præterea differentesq; scientiæ. Differentiam itaq; meī
 ac tui boni ô Protarche, minime abscondentes, sed in lucem potius educentes, feramus,
 si qui examinantes inquirant, uoluptatem ne an sapientiam, aut tertium præter ista quid
 dam bonum uocare fas sit. Nunc enim nequaquam istud contendere debemus, ut quæ
 ipse pono aut quæ tu, uincant, sed ei quod uerissimum est, faueamus. PROT. Sic oportet.
 SOC. Hoc item multo magis mutua confessione stabiliamus. PROT. Quidnam? SOC.
 Quod omnibus hominibus molestum est, & uolentibus & inuitis etiam interdum qui-
 busdam. PROT. Dic planius. SOC. Sermonem qui mox incidet inquam, natura mirabi-
 lem. Multa unum esse, & unum multa, mirabile dictu. In quo facile est utrâcunq; partem
 defendas litem mouere. PROT. Nunquid hoc ais, cum quispiam me uerbi causa Protar-
 chum unum natura genitum asserit, eundem rursus multos dicat? rursus qui me contra-
 rios, grauem, leuem, magnū, paruū ponant, ijdem eundem unumq; hominem ponant,
 & multa huius generis? SOC. Tu quidem ô Protarche, circa unum ac multa, quæ mira
 uideri desierunt inducis, & quæ, ut ita dicam, omnes consentiunt minime tentanda esse,
 cum puerilia sint quædam, & facilia cognitu, ac maxime sermonibus obfutura, si quis ad-
 mittat: nec mirabilia cēfenda, si quis membra alicuius partesq; ratione diuidens uniuersas
 eas, illud unum esse confessum, mox refellat, derideatq; quasi mōstra fateri coactum,
 unum multa scilicet infinitaq; esse, multa uero unum. PROT. Tu uero quænam alia dicis
 ô Socrates, quæ nondum concessa circa sermonem eundem diuulgata sint? SOC. Quan-
 do quispiam ô puer, ipsum unum nihil ex ijs quæ oriuntur, & occidunt, ponit, ut paulo
 ante nos diximus, tunc tale unum haudquaquam refelli debere concessum est. At quum
 unum hominem affirmare conatur, bouem unum, pulcrum unum, unumq; bonum, tunc
 sanè in ijs eiusmodiq; unitatibus, anxium studium, ac etiam diuisio ambigua fit. PROT.
 Quo pacto? SOC. Primo quidem utrum admittendum sit, eiuscemodi quasdam unita-
 tes uere esse: Deinde quomodo quamlibet earū unam semper eandemq; esse putandum,
 nec generationem, nec interitum suscipientem, suaq; in unitate firmissimam: Postremo
 nunquid in rebus genitis, & infinitis quæq; ponenda sit, siue dispersa, multaq; ex una iam
 facta, siue tota ipsa ab seipsa seorsim, quod maxime omnium impossibile uideatur, unum
 idemq; simul in uno multisq; fieri. Non illa igitur ô Protarche, sed ista sunt quæ circa u-
 num et multa, male accepta, omnis difficultatis defectusq; sunt causa, bene autem exami-
 nata, facilitatis. PROT. Oportet nos ô Socrates, hoc primū in præsentia discutere. SOC.
 Sic ego quidem iudicari. PROT. Hos igitur omnes concedere hæc tibi existima, forte
 uero nunc præstet Philebum, quasi malum (ut dicitur) quod bene iacet, rogando nō mo-
 uere. SOC. At unde potissimum exordiemur, cum multa & uaria in his dubitationibus
 pugna insit? hinc ne? PROT. Vnde nam? SOC. Vnum ac multa rationibus idem facta,
 omnem ubique orationem & quondam & nunc peruagari: quod ut nunquam futurum
 non est, ita nunc primum haud coepit, sed est, ut mihi quidem uidetur, in hoc disputatio-
 num genere Protarche, immortalis quædam & nunquā senescēs insita nobis ratio. Eam
 cum primum adolescens aliquis gustauit, secum ipse congratulatur, quasi quendam the-
 saurum sapientiæ nactus, & uoluptate plenus exultat, ac furit, omnemq; disputationem
 promptè pertentat, atq; sermonem undiq; discutit, tum quidem in alteram partem refle-
 ctens, & in unum cōmiscens, tum uero explicans iterum, & in multa distribuens: ubi cer-
 te in dubitationē difficultatemq; seipsum primo ac præcipue deijcit, deinde proximum
 quemq; siue iunior, siue senior, siue æqualis sit, nec patri, nec matri, nec audientium cui-
 quam parcens, sermē etiam nec alijs animantibus, nedum hominibus, quando quidem et
 barbarorum nemini parcat, modo interpretem nanciscatur. PROT. An non uides
 ô Socrates, qui astamus, omnes iuuenes nos esse? tum non metuis ne unā cum Philebo,
 si nos

Malū bene
 sopitum ne
 moue

si nos ita obiurgaueris, in te impetum faciamus: ueruntamen, intelligimus enim quod dicis, si quis modus est, si quod machinamentū quo perturbatio hæc benigne è disputatione reijci, ac uia quædam ad sermonem cōmodior reperiri possit, & ipse meditare, & nos pro uiribus te sectemur: Neq; enim parua disputatio præsens est ò Socrates. SOC. Non certè ò pueri, sic enim Philebus uos appellauit. Nulla tamen est uia pulchrior, neq; esse potest q̄ illa quam semper ego dilexi. At illa me sæpe fugiens, desertum inopemq; destituit. PROT. Quænam ista: dic modo. SOC. Quam ostendere haud ita difficile est, persequi uero difficillimum. Quæcunq; enim per artem adinuenta sunt, hæc in lucem hominibus prodierunt uia. Animaduerte quæso, quam dico. PROT. Dic modo, SOC. Donum profecto deorum ad homines, ut mihi uidetur, per Prometheum quædam unà cum quodam lucidissimo igne descendit. Etenim prisca nobis præstantiores, dijsq; propinquiores, hæc nobis oracula tradiderunt, quod cum ex uno & multis constent uniuersa quæ semper esse dicuntur, terminumq; & infinitum innatum habeant, oportet nos his ita ordinatis, unam semper ideam in uno quolibet generatim ponentes inquirere, & eam insitam inuenturos esse: quam si comprehendamus, post unam duas, si sint, perscrutari: si minus id pateat, tres, aut alium numerū quærere, & quodlibet eorum quæ sunt unum, rursus eodem pacto diuidere, quousq; ipsum principio unum, nō modo quod unum multaq; & infinita sit, uerumetiam quot sit, aliquis noscat: infiniti autem ideam non prius ad multitudinem adhibere, quàm quis numerum omnem inter infinitum, & unum medium cadentem percepit, tum demum unum quodlibet omnium abeuntium in infinitum dimittere. Dijs ergo, ut diximus, sic nobis inuestigare, discere, & mutuam docere dederunt. Qui uero nunc extant ex hominibus sapientes, unum quidem ac multa utcunq; contingit, uelocius atq; tardius quàm decet, inducunt, & post unum infinita continuo, media uero illos effugiunt. Quibus disputandi ratio, tum dialectica, tum etiam litigiosa discreta est.

Prisci & nobis præstantiores, et dijs propinquiores
 Hoc loco quis nosse posset, cū po natur sciētia esse uirtutē, & uirtutē in mediocritate, q̄ scientia sit etiam in quadā mediocritate, id est in terminum & infinitum

Prisci & nobis præstantiores, et dijs propinquiores
 Hoc loco quis nosse posset, cū po natur sciētia esse uirtutē, & uirtutē in mediocritate, q̄ scientia sit etiam in quadā mediocritate, id est in terminum & infinitum

Hac ratione & Aristoteles uoces in decē genera coegit

Circa finita, id est media, sapientia est
 Circa infinita non est ratio

Theuth

PROT. Quæ modo dixisti ò Socrates, partim intelligere mihi uideor, partim clarius audire desidero. SOC. Perspicue hoc constat in literis ò Protarche, quod diximus. Itaq; in his quas didicisti, id accipe. PROT. Quonam pacto? SOC. Vox, inquam, ex ore nobis erumpens una est, & infinita rursus uoces numero, & cunctorum pariter, & cuiusque. PROT. Quid nī? SOC. Neutro tamen horum docti efficiuntur, nec quod eius infinitum, nec iterum quod eius unum cognoscimus, sed quia & quot, & quales sunt, tenemus. hoc enim unūquemq; nostrum grāmaticum reddit. PROT. Verissima loqueris. SOC. Idem quoque musicum hominem facit. PROT. Qua ratione? SOC. Vna quodammodo & in hac arte uox est. PROT. Quid nī? SOC. Duo item ponēda sunt, graue & acutum, & tertium tonus medius. nōne ita? PROT. Ita. SOC. Veruntamen nondum doctus musicen eris, si hæc sola cognoueris, & ista ignorans, ut ita loquar, nullius eris in musica precij. PROT. Nullius. SOC. Sed postquam ò amice, acceperis quot interualla uocis numero sunt circa graue atq; acutum, & qualia, necnon interuallorum termini, & quotcunq; ex his compositiones proueniunt. Quæ maiores nostri cōspicientes nobis eorum sectatori bus, ut huiusmodi quædā harmonias appellarem, tradiderūt. In motibus præterea gestibusq; corporis alia quædā talia inesse mōstrarūt, quæ numeris demēsa, rhythmos atq; mensuras uocari iussere: cogitare præterea qd eadem ratione de uno quoq; quod unum, & multa est, considerare debemus. Nam quando ista sic accipis, sapiēs tunc euadis. Cum uero & aliud quicquam ita comprehendis, sapiens rursus circa illud efficeris. Infinita autem singulorum & in singulis multitudo, uagum te incertumq;, & rationis ac numeri reddit expertem, utpotè in nullum cuiusq; terminum respicientem. PROT. Præclare hæc ò Philebe, Socrates mihi dixisse uidetur. PHIL. Mihi quoq;, sed quid ad rem hic sermo? quid uē sibi uult? SOC. Rectè id ò Protarche, Philebus iste quæsiuit. PROT. Prorsus. Respōde igitur. SOC. Faciam quod uultis, ubi de his iisdem paulisper etiam disputa uero. Ut enim si quis unum aliquod accipit, is ut diximus, haud mox in infiniti naturā, sed aliquem numerum descendere debet: ita uicissim, si quis infinitum primo sumere cogitur, nequaquam in unum continuo, sed in numerum quendam qui multitudinem aliquam habeat, debet intēdere, ex omnibusq; tandem in unum desinere. Quod uero nunc diximus, rursus in literis coniectari licet. PROT. Quomodo? SOC. Postquam infinitam uocē cogitauit, siue deus aliquis, siue homo diuinus, qualis apud Ægyptios Theuth fuisse

fuisse fertur, primo in ipsa uocis infinitate uocales literas considerauit, quæ non unâ, sed plures sunt, rursusq; alias quæ non uocis, sed soni participes essent, atq; harum numerum certum similiter definiuit: tertiam deinde speciem literarum distinxit, earum quas nunc mutas uocamus, postremo liquidas mutasq; discreuit usq; singula quædam, uocalesq; & medias eodem modo, donec earum numero in singulis speciebus, & in uniuersis reperto, elementa uocauit. Cumq; uideret neminem nostrum, horum quicquam seorsim percepturum, nisi uniuersa percepisset, hoc uelut uinculum, unum quiddam existens, & in unum dispersa redigens meditatus, quâ unam in his esse artem grammatice animaduertit, eo nomine appellauit. PHIL. Hæc planius quàm superiora uidelicet ipsa inuicem comparata ô Protarche, comprehendit. Idem tamen & nunc, & superius in hac disputatione desidero. SOC. Num ô Philebe, requiris, quid uidelicet ad sermonem nostrum ista conferant? PHIL. Id scilicet quod dudum ego & unâ Protarchus requirebamus. SOC. Nunquid hoc affecuti, requiritis tamen iam pridem ut inquis? PHIL. Quonam pacto? SOC. An non de sapientia & uoluptate nobis ab ipso principio disceptatio fuit, utrum ex ijs eligendum? PROT. Immo. SOC. Etenim unum esse utrumq; horum diximus. PROT. Diximus profecto. SOC. Hoc ipsum prior sermo requirit, quomodo unum, & multa utrumq; horum sit, quouè pacto non infinita continuo, sed certum utrumque horum numerum accepit prius, quàm in infinitum porrigatur. PROT. Haud sanè in leuem nos quæstionem, nescio quo modo Socrates, ô Philebe, circumduxit. Quare age, considera uter nostrum ad præsentem interrogationem respondeat. Fortè enim ridiculū est, me disputationis totius successorem, ex eo quod respondere ad id modo nequeam, rursus hoc ipsum tibi imperare. Attamen ridiculū multo magis esset neutrum nostrum id posse. Meditare itaq; quid agamus: species enim uoluptatis à nobis exigere Socrates uelle uidetur, sint, nec ne, quotq; præterea, quales ue sint, & de sapientia eadem similiter percontari. SOC. Vera loqueris ô Calliæ fili. Nisi enim id circa quodlibet unum, simile, idem, & cōtrarium, quemadmodum oratio præcedens ostendit, obseruare queamus, nullus unquam nostrum ullius erit ad aliquid præcij. PROT. Sic fermè ô Socrates, se res habere uidetur. Ac præclara quidem res moderato uiro omnia nosse. Altera uero (quod dicitur) nauigatio, proximumq; uidetur, se ipsum minime latere. quorsum autem ista nunc dixerim, declarabo. Ipse nobis ô Socrates disputationis huius auctor extitisti, teq; ipsum ad inuestigandum quid ex humanis rebus optimum sit, præbuisisti. Nam cum Philebus uoluptatem, delectationem, lætitiā, & reliqua huius generis, hominibus optima esse assereret, tu illi statim contradixisti, esse nō ea, sed illa potius quæ sæpenumero in memoriā nobis sponte reducimus, recte agentes, ut in memoriā reducta utraq; discutiantur. Dicis autem, ut uidetur, (quod adijciendum puto recte) præstantius uoluptate bonum esse, mentem, scientiam, intelligentiam, artem, & reliqua huiuscemodī, & quod capessere potius illa debeamus. Quæ utraq; cum in dubium uocata sint omnia hæc, quasi ioco minati sumus, nō prius te dimissuros quàm huic controuersie certus finis imponeretur. Tu uero concessisti quidem, teq; ipsum ad id exequendum exposuisti. Nos itaq; dicimus quod pueri solent, quæ recte data sunt, auferri non debent. Pone igitur illum disputandi modum nunc quidem. SOC. Quem dicis? PROT. Quo dubitationum scrupulos iniicis, eaq; interrogas, quibus de respondere tibi nunc nemo nostrum idonee saltem potest. Neque enim belle finita esse disputatione putanda est, qua perplexos omnes nos reddidisti. Atq; si minus id nos ualemus, tibi agendum est: pollicitus enim es. Hoc igitur tu consulta, utrum uoluptatis & sapientia species distinguendæ, an potius dimittendæ, an alio quoquam modo queas uelis ue, quæ nunc inter nos controuersa sunt, aperire. SOC. Nihil igitur metuendum est mihi quidem amplius, postquam hæc tu ita dixisti. Nam ubi si uelis dicitur, omnis qualibet in te formido fugatur: accedit, quod deorum aliquis memoriā nobis aliquam suppeditasse uidetur. Neq; uoluptate, neque sapientia esse summū bonum sed tertium

PROT. Quo pacto, & quorum memoriā? SOC. Quos olim siue somnians, siue uigilans sermones audiui, nunc de uoluptate & sapientia cogito, neutram harum esse bonum, sed tertium aliquid, quod aliud est ab utraq;, & ambabus est melius. idq; si nunc nobis liquido pateat, uoluptas à uictoria procul aberit: bonum quippe idem quod illa nequam erit. Sic nec an aliter? PROT. Sic utiq;. SOC. Speciebus itaq; uoluptatis ad diuisionem haud amplius, ut mea fert opinio, indigebimus, quod in sequentibus clarius inno-

h tescet

tescet. PROT. Præclare loqueris, perge sic obsecro. SOC. Paucula quædam prius asseueremus. PROT. Quænam? SOC. Ipsius boni conditionem uidelicet, perfectum esse, an imperfectum necesse sit. PROT. Omnium ô Socrates perfectissimum. SOC. Quid uero, sufficiens ne bonum ipsum est? PROT. Quid nî? & in hoc ipsum ab omnibus quæ sunt, differre necesse est, cunctisq; præstare. SOC. Hoc quoque de illo maxime ut arbitror, necessarium est asserere, quod omne cognoscens id ipsum uenatur, & appetit apprehendere cupiens, atque ipsum in se, & alia circa ipsum possidere, cæterorumq; nihil curat, præterquam quæ unâ cum bonis perficiuntur. PROT. His repugnare non licet. SOC. Consideremus igitur dijudicemusq; uoluptatis & sapientiæ uitam seorsum inspicientes. PROT. Quo pacto inquis? SOC. Neque in uoluptatis uita sapientiâ insit, neq; in sapientiæ uita uoluptas. Oportet enim siquidem his prius bonum est, nullius amplius indigere: si uero indigum apparet, haud ulterius reuera nobis est bonum. PROT. Non certe. SOC. Num uolumus in teipso periculû facere? PROT. Prorsus. SOC. Responde igitur. PROT. Dic amabo. SOC. Optares ne ô Protarche, plenam summis uoluptatibus omnem uitam agere? PROT. Quid ni optem? SOC. Nunquid alio quopiam indigere te ultra putares, quando perfecta harû possessione fruereris? PROT. Nequaquæ. SOC. Aduerte itaq; num ipsa sapientiâ indigeres, & intelligentiâ, & cõuenienti ratiocinatione, & alijs quæcunq; horum cognata, sed neq; uisus? PROT. Et quid? omnia porrò haberem, si uoluptate fruerer. SOC. Et ita uiuens, per omnem uitam præcipuis uoluptatibus abundares? PROT. Profecto. SOC. Si mente, memoriâ, scientiâ, opinione uera penitus careas, primo quidẽ hoc ipsum, gaudeas ne, an nō gaudeas, te ignorare necesse est, cū sis omni sapientiâ uacuus. PROT. Necesse. SOC. Et cum memoriâ sis priuatus, haud sanè te aliquando delectatum fuisse recordaberis, nec ulla uoluptatis repente incidentis restabit memoriâ: & opinione uera orbis, dum lætaberis, lætari te minime opinaberis. Ratione quoq; captus, qd in posterum uoluptatem aliquam adepturus sis, ratiocinari non poteris. Duces aut non hominis uitam, sed pleumonis cuiusdam, id est, spongiæ marinæ, aut ostreae marinæ per similem. Sūt hæc uera? an aliter de his sentire licet? PROT. Et quo pacto aliter? SOC. An uita nobis huiusmodi expetenda? PROT. Mutum me ô Socrates, præsens ratio reddidit. SOC. Ne desistamus hic obsecro, sed iam alteram illam mentis scilicet uitam in medium adducentes, ulterius consideremus. PROT. Qualem inquis? SOC. Vtrum aliquis uiuere sic eligeret, ut sapientiâ, mentem, scientiâ, memoriâ omnem omnium possideret, uoluptate uero nulla penitus frueretur, nec rursus afficeret molestia, sed sine ullo tali affectu uiueret? PROT. Neutra ex ijs ô Socrates, uita aut mihi aut alteri, ut arbitror, eligenda uidetur. SOC. Quid autẽ ô Protarche, uita ex ambobus in unum congregentibus mixta, & communis effecta? PROT. Ex uoluptate ais, sapientiâq; & mente? SOC. Hanc ipsam dico. PROT. Vnusquisq; sanè hanc ipsam potius q; ex superioribus alterutram eliget: neque unus optabit quidem, alius minime, sed idem omnes pariter expetent. SOC. Videmus ne igitur quid ex ijs sequatur? PROT. Prorsus quidẽ quod tres uitæ propositæ sunt: ex duabus neutra sufficiens, aut optanda uel hominibus, uel cæteris animantibus. SOC. An nō circa hæc iam id constat, quod neutra ipsum bonum possidet? etenim perfectâ & non sufficiens esset, & uniuersis plantis, & animantibus exoptanda, quæcunq; sic semper uiuere possent. Siquis uero ex nobis alia eligat, præter naturam eius quod reuera affectandum est, eliget, neq; id sponte, sed ex ignorantia uel infelici quadam necessitate. PROT. Hæc ita se habere uident. SOC. Quod ergo Philebi deam haud idẽ quod ipsum bonum existimare oporteat, satis iam dictũ esse uidef. PHIL. Sed neq; etiã tua mens ô Socrates, prædictas enim obiectatiões patif. SOC. Forsitan ô Philebe mea, nō tamẽ uerã diuinãq; mentẽ sic arbitror, sed aliter sese habere. Equidẽ quod primas in ista communi uita mens obtineat, non cõtendo ego quidẽ. De secundis uero uidendũ est, quid faciamus. fortẽ enim cõmunis uitæ causam alter nostrũ mentem, alter uoluptatem afferat, atq; ita bonum ipsum neutrum erit istorum: fortẽ uero alterutrum horũ causam esse quispiam censebit. Quo magis ego cõtra Philebũ decertarim, quod hac in promiscua uita quicquid illud de nîq; sit quod uita susceptũ expetendam ipsam bonamq; reddit, ei mens ipsa, quã uoluptas cognatior est, & similior. Atq; ex hac ratione uoluptas, nec primas, nec secundas etiam partes reuera tenebit: longius autem aberit à tertia sorte, siqua mea menti fides nũc est ad

Cõditio &
fors boni
triplex

Triũ uitarũ
quæ optima

est adhibenda. PROT. Atqui ô Socrates, uoluptas iam prostrata uidetur rationibus tuis percussa, nam & spe uictoriæ decidit. De mente uero dicendum, quod non sapienter sibi uictoriam uendicaret. Eadem quippe pateretur. uoluptas autem secunda forte priuata, omnino iam ab eius amatoribus contemnetur: neque enim æque pulchra ulterius appareret. SOC. Quid igitur: nonne dimittere illam præstat, neque exquisita examinatione, redargutioneque affligere? PROT. Nihil ais ô Socrates. SOC. An quia impossibile quiddam protuli, affligi uoluptatem? PROT. Non ob hoc tantum, uerum etiam quod ignoras nostrum nullum prius abire te dimissurum, quam ad horum finem ratione deuenieris.

SOC. O longam Protarche orationem futuram, imò uero futilem propemodum nunc. Videt enim alijs quibusdā iaculis præter rationes superiores opus esse, si quis palmā menti secundam cōparaturus accedat. fortasse uero & hæc habemus. Igitur oportet? PROT.

Quid nī? SOC. Principium itaque huius ponentes cautè & distinctè occupemus. PROT. Quale principium dicis? SOC. Omnia quæ nunc in uniuerso sunt, bifariam distinguamus.

Immo si uis trifariam. PROT. Quonam pacto? SOC. Accipiamus nonnulla ex ijs quæ nunc à nobis sunt dicta. PROT. Quanam? SOC. Deum dicebamus ex ijs quæ sunt, alterum quidem infinitum, alterum uero terminum ostendisse. PROT. Omnino quidem.

SOC. Has itaque species duo illa ponamus: tertium uero, unum ex utriusque commixtum. Ridiculus tamen uideor admodum, dum per species diuidere, atque dinumerare ista contendo. PROT. Quid ais ô bone uir? SOC. Quarto adhuc genere opus esse constat. PROT.

Quonam? SOC. Causam alternæ commixtionis istorum considera, eamque præter tria illa quartum ponito. PROT. Nunquid & quinto insuper indigebis aliquo discernente? SOC.

Fortè. non tamen in præsentia ut arbitror. Sin autem opus fuerit, ignosces mihi quintam uiam sectanti. PROT. Quid obstat? SOC. Principio igitur, quatuor horum tria illa diuidentes, atque utrumque duorum in multa diffusum diuulsumque uidentes, mox in unum rursus utrumque coniungentes, perspicere conemur, quatenus utrumque horum, uel unum, uel multa, sit. PROT. Hæc mihi si planius dixeris, assequar fortè. SOC. Duo profecto quæ proposita sunt, finitum dico, & infinitum. quod autem infinitum multa quodammodo sit, conabor ostendere, finitum uero in posterum differatur. PROT. Differatur. SOC. Attende igitur: at

duum namque atque maxime dubitandum est, quod considerare te iubeo. At tamen animaduerte. Primum autem circa calidius frigidiusque considera, utrum terminum aliquem in eis inuenias: an potius magis ac minus dum ijs generibus insunt, finem reiiciant. sine namque adhibito, ipsa etiā finirent. PROT. Vera loqueris. SOC. At uero semper in ipso calidiori & frigidiori magis ac minus esse fatemur. PROT. Et maxime quidem. SOC. Semper ergo nobis hæc ratio monstrat ab ijs finem abesse: cumque sine fine sint, omnino infinita fieri.

PROT. Prorsus ô Socrates. SOC. Euge amice Protarche aduertisti nunc quod hoc ipsum uehementer abs te modo pronunciatum, & ipsum quoque quod remisse dicitur, eadem uim habent quam ipsum magis ipsum uel minus: Vbi cunque enim adsunt, non simul magni esse efficiunt, sed semper uehementius remissiori, & uicissim uehementiori remissius omnibus actionibus inferentia, plus ac minus efficiunt, quantum uero semper obscurant. Nisi enim uehementius illud remissiusque, item magis & minus, è sede sua, quantum & mensuratum quod uocant depellunt, sed occupari eam sinunt, mox ipsa pellentur. Neque enim calidius & frigidius iam amplius sit, si recipit quantum. Diffugiet tum, nec ultra consistet calidius ipsum, & frigidius: quantum uero stat, progredi que cessat. Quamobrem hæc ratione calidius, & frigidius infinita iam esse constat. PROT. Sic apparet ô Socrates: ueruntamen ut

ipse dixisti, haud facile ista percipi possunt. Fortè uero deinceps iterum repetita, interrogati pariter & respondentē cōspirare inuicem declarabunt. SOC. Bene dicis, atque ita pro uiribus agendum est. sed intuere primum, num id signum ponamus infinitæ naturæ, ne signula transcurrentes orationē in longum nimium protrahamus. PROT. Quodnam dicis? SOC. Quæcunque magis ac minus, uehementè atque remisse, nimisque & huiusmodi quædam admittunt, cuncta in unum infiniti genus reducenda sunt, quæadmodum supra diximus, afferentes omnia quæ diuidua dispersaque sunt in unum oportere colligi, secundumque uim unam, uelut unam quandam naturam signari. Meministi? PROT. Memini. SOC. Quæ uero talia quædam minime, sed horum contraria accipiunt omnia, primo quidem æquale ipsum atque æqualitatem, post æquale & duplum, & singulas inde proportionales quascunque

Quod infinitum sit multa

Magis ac minus finem reiiciunt, & quantum

Signum infinitæ naturæ Quæ in genere infiniti

Quæ in genere finiti

ad numerum numerus, & ad mensuram mensura habet, hæc inquam, omnia in genus finiti merito referremus. Quid ais ad hæc? PROT. Præclare nimium ô Socrates. SOC. Agedum ex utrisq; commixtum, quam ideam habere dicemus? PROT. Id mihi tu dices, ut arbitror. SOC. Immo Deus, si modo quis deus meas preces exaudiat. PROT. Obsecra igitur, & contemplare. SOC. Contemplor sane. Ac mihi uidetur deorum aliquis nobis amice nunc aspirasse. PROT. Quo pacto id ais? & qua cōiectura uteris? SOC. Dicā planè, tu uero attentis auribus adsta. PROT. Dic modo. SOC. Calidius ne aliquid nunc, & frigidius dicebamus? PROT. Certe. SOC. Adde præterea siccus & humidus, plus ac minus, uelocius atq; tardius maius ac minus: ac deniq; quocunq; in superioribus ad naturam unam magis minus ue suscipientem redegimus. PROT. An infiniti naturam inquis? SOC. Eam inquam. cōmisce posthac cum his progeniem illam termini. PROT. Quam? SOC. Eam quam cum deceret in unum colligere, quemadmodum illam infiniti collegeramus, neq; dum collegimus. at forte nunc idem ages: his quippe utrisq; conciliatis, illa tertia continuo patefiet. PROT. Quam dicis, & quomodo? SOC. Æqualis, & dupli progeniem, & quacuncq; diuersa quæ sunt, contraria infestaq; esse non sinit, sed cōmensurata, & consona reddens, numerum efficit. PROT. Intellego. dicere nanque mihi uideris, si ista miscentur, generationes quasdam ex eorum singulis euenturas. SOC. Et

Recta horū recte uideor. PROT. Dic igitur. SOC. Nonne in morbis recta horum communio fanita
cōmunio, tis naturam genuit? PROT. Omnino. SOC. In acuto autem etiam & graui, ueloci & tar
id est, æqua do, cum infinita sint, hæc & terminum peperit, & perfectionem musicæ præstitit. PROT.
lis, uel dupli Præclare. SOC. Quinetiam rigori & æstui tradita, id quod multum & minus, & infinitum
uel ceterorū tum dicitur, abstulit, mensuratum autem & commensuratum adhibuit. PROT. Quid ni?
Morbis est SOC. Ex ijs temperies anni, & quacuncq; pulchra sunt, cuncta manarunt, infinitis inui
in excedete, cem finitisq; coeuntibus. PROT. Certe. SOC. Atq; alia insuper innumerabilia præter
uel cessante mitto, ueluti cum sanitate pulchritudinem atq; robur. In animis quoq; per multa atq; præ
calido, frigi clara: petulantiam quippe, & uniuersam improbitatem dea hæc animaduertens ô bone
do, humi Philebe, omni termino uoluptatum expletionisq; carere, legem & ordinem quibus ter
do & sicco minus inest, ijs apposuit, eamq; tu sic infici ac perdi, ego cōtra seruari dico. Tibi uero Pro
tarche, quidnam uidetur? PROT. Hæc profus secundum meam sententiam sunt asserta.
SOC. Nonne tria hæc iam protuli, modo intelligas? PROT. At intelligere arbitror. V
num quidem infinitum asseris. Secundum uero eorum quæ sunt terminum. At tertium
illud quid dicere uelis, haud satis teneo. SOC. Multitudo ô mirifice uir, generationis eius
tertium quod est, te stupefecit: quanquam & infinitum multa genera continebat, quæ
tamen genere ipsius magis minus ue signata, unum apparuerunt. PROT. Vera narras.
SOC. Veruntamen neque terminus multa cōtinebat, nec indignabamur, quasi non esset
unum natura. PROT. Quo enim modo? SOC. Nullo modo. Sed tertium scito me dice
re unum hoc quodcunq; ex ijs nascitur, generationem uidelicet in essentiam, mensu
ris unā cum termino constitutis. PROT. Intellexi. SOC. Cæterum quid præter hæc tria,
quartum genus sit, discutiendum restat. Communis autem ista disceptatio est. Vide enī
an non necessarium tibi uidetur, quodcunq; gignitur, per aliquam causam gigni. PROT.
Mihi planè. Quomodo enim absq; ea fieret? SOC. Et efficientis natura nomine dunta
xat à causa differt, efficiensq; & causa unum merito uocabuntur. PROT. Merito. SOC.
Quinetiā factum ac genitū solo nomine discrepabunt. PROT. Certe. SOC. Præcedit qui
dē atq; ducit natura semper qd efficiens est: quod uero factū est ab eo genitūq; ipsum se
quitur. PROT. Profus. SOC. Non ergo idem, sed aliud est causa, & quod ad generatio
nem causæ seruit. PROT. Quid prohibet? SOC. An nō genita ipsa, & ex quibus gignun
tur omnia, tria nobis genera præbuerunt? PROT. Maxime. SOC. Omnium autē istorum opi
ficem quartum ponimus, causamq; uocamus, utpotè aliud quiddā quàm illa ad sufficien
tiam demonstratum. PROT. Ponimus absq; dubio. SOC. Verum iam decet cum quatuor
discreta sint, quo melius singulorum meminerimus singulatim illa dinumerare. PROT.
Utique. SOC. Primum igitur infinitum dico, secundum terminum, tertium mixtam ex
ijs genitamq; essentiam: postremum mixtionis generationisq; causam, si quartum uo
cem, nunquid errarem? PROT. Nullo pacto. SOC. Agedum uero quæ nobis deinde
oratio est? & quid potissimum inquirentes, huc digressi sumus? nonne id erat? Quære
bamus

bamus nempe utri secundæ tribuerentur, uoluptatine, an sapientiæ potius. An non ita?
 PROT. Ita certe. SOC. Postquam ista in hunc modum distinximus, nonne melius iudicabimus cui prima, cuius secundæ uictoriæ palma danda sit, ex ijs quæ supra in certamen uenerunt? PROT. Fortè. SOC. Victricem sanè posuimus, uitam ex uoluptate & sapientia mixtam. PROT. Immò. SOC. Qualis sit, & cuius generis hæc uita quodammodo cernimus. PROT. Cernimus. SOC. Pars nempe tertij generis. Neque enim ex duobus quibusdam mixtum illud est, sed ex infinitis omnibus termino deuinctis. Quapropter merito uictrix hæc uita illius pars erit. PROT. Et recte admodum, SOC. Eia Philebe, dulcis illa tua ac simplex uita, ad quod prædictorum genus pertinere iure putabitur? Sic autem mihi prius quàm definias, responde. PHIL. Dic modo. SOC. Voluptas ac dolor terminum habent, an potius ex eorum genere sunt, quæ magis minus ue suscipiunt? PHIL. Ita ex ijs quæ magis ô Socrates: neq; enim uoluptas omne bonum esset, nisi suapte natura, & secundum multitudinē, & secundum id quod magis infinita existeret. SOC. At neq; etiam dolor ô Philebe, omne malum: quamobrem aliud quiddam nunc considerare debemus quàm infiniti naturam, quod uoluptatibus partem boni aliquam præbeat. Enim uero ex ijs indeterminatis uita illa tua sit. Sapientiam autē, scientiamq; & mentem, utrò potius ô Protarche atq; Philebe, referemus, ne in pietatem à nobis peccetur? haud enim mediocrem periculum est, recte secus ue quod modo quæsitum est, explicuisse. PHIL. Deum ô Socrates, tuum extollis. SOC. Et tu ô amice, deam tuam. Verum ad id quod quæsitum est, redeundum. PROT. Probe loquitur Socrates ô Philebe. Ideoq; parendum. PHIL. An non ô Protarche, pro me dicturum te promissisti? PROT. Maxime. Nunc autem hærito, & uereor, teq; ut esse nobis ô Socrates propheta uelis obsecro, nequid nos tibi circa certatorem aberrantes, præter melodiam canamus. PHIL. Parendum Protarche, nihil enim difficile iubet. SOC. Equidem Deum reuera, ut Philebus inquit, extollens iocando te turbauit, interrogans cuiusnã generis mens & scientia essent. PROT. Maxime quidem ô Socrates. SOC. facile tamen: omnes siquidē sapientes ita extollentes sese cõsentiunt, intellectum esse cœli terreq; nobis regem, ac fortè recte loquunt. quod si uis, hoc genus diffusius examinemus. PROT. Dic arbitrato tuo ô Socrates, nihil prolixitatē ueritus, neq; enim molestus eris. SOC. Præclare loqueris: hinc igitur interrogantes, exordiamur. PROT. Vnde? SOC. Utrum ô Protarche, dicendū est uniuersum hoc agi ab irrationali quadam temerariâq; & fortuita potestate? An contra, quæadmodum maiores nostri senserunt, ordine quodã mentis, & sapientiæ mirabilis gubernari? PROT. Nulla est cõparatio. Nam quod modo dicebas ô Socrates, prophanū mihi uidetur: fateri autē mente omnia hæc exornari, sententia quædam conspectu mundi solisq; & lunæ ceterorumq; siderum, et omnis deniq; cœlestis circuitus digna est, nec ego unquam de ijs aliter loqui, aut sentire ausim. SOC. Vis ne igitur quod à priscis assertum est, nos item confiteamur? hæc uidelicet ita sese habere, nec modo putemus alia sine periculo proferri non posse, uerum etiam unã cum illis uituperationis periculum subeamus, si quando uir aliquis durus ac uehemens, ista non sic, sed sine ordine ferri cõtenderit? PROT. Quid ni uelim? SOC. Age igitur, quod sequit̃ contēplare. PROT. Dic iam. SOC. Quæ circa corpora uiuentiū sunt, ignem, aquã, spiritū, atq; terram in compositione inesse conspicimus, sed fluctuantium, ut aiunt, instar. PROT. Et maxime quidem: in ijs enim sermonibus reuera propter ambiguitatem fluctuamus. SOC. Ergo de unoquoque eorum quæ circa nos sunt, id accipe. PROT. Quidnam? SOC. Quod unumquodq; horum apud nos exiguum ac uile, nec ullo modo syncerum, & integrum, nec uim natura sua dignam ferens: quod quidem in uno animaduertens, de reliquis omnibus idem existimato. Velut ignis, est quidem apud nos, est etiam in uniuerso. PROT. Est. SOC. Nonne ignis hic noster exiguus, imbecillus, & uilis, sed qui uniuersi proprius quantitate mirandus & pulchritudine, & omni quæ ad ignem pertinet, potestate? PROT. Vera nimium loqueris. SOC. An uero sit, alitur, ducitur ab igni nostro mundi totius ignis, uel contra, & meus & tuus, & animantium reliquorum omnis ab illo. PROT. Hæc responsione digna non sunt. SOC. Recte eadem quoq; de animalium ac mundi terra diceres, & de alijs omnibus quæ supra quæsiuimus, similiter responderes. PROT. Quisnam respondens aliter, sanæ mentis æstimetur? SOC. Nemo forsitan, sed iam ad reliqua. Omnia quippe nunc dicta in unum composita

Genitū non est mixtū ex duobus quibusuis, sed ex infinito & termino duobus constat
 Quod uoluptas & dolor sit in genere infinitorum
 Neq; uoluptas omne bonū, neq; dolor omne malum

Intellectum esse cœli ac terre regem

Elementorum apud nos uilitas

contuentes, corpus appellamus. PROT. Quid nī? SOC. Idem quoq; de hoc, quem mundum dicimus, accipe. Eadem siquidem ratione corpus est, ex eisdem cōpositum. PROT. Recte loqueris. SOC. Vtrum ex hoc corpore nostrum corpus omnino, uel contra ex nostro ipsum nutrit, & quæcunq; paulo ante memorauimus, suscepit & habet? PROT. Neque hoc etiam alterum ō Socrates, in quæstionē cadere debet. SOC. Sed alterū debet ne an non? PROT. Dic quod. SOC. Nostrum corpus animam habere fatebimur? PROT. Cōstat. SOC. Vnde nam ō amice Protarche, suscepit, nisi mundi corpus, quod eadē quæ & nostrum ac etiam præstantiora cōtinet, animam habet? PROT. Aliunde nequaquam. SOC. Neq; enim exiltimandū ō Protarche, quatuor illa, terminum, infinitum, mixtum, & causæ genus in ijs quartum cunctis existens, quod ijs quidem quæ apud nos sunt, animam corpusq; præbet, dum imprimis umbrā, labefactatq; corpore, remedia parat, & in alijs alia cōstituit atq; restituit, omnem atq; integram sapientiā uocitari: cumq; eadem hæc uniuerso cœlo eiusq; partibus amplioribus illis insint, quæ puriores præstantioresq; existūt, in eis tamē præclarissimorū preciosissimorumq; naturā minime reperiri? PROT. Nullam profecto rationem id haberet. SOC. Quamobrem rationē illam ulterius prosequentes licebit asserere ea quæ sæpenumero diximus, infinitum prorsus in hoc uniuerso consistere, sufficientemq; terminum causamq; illis haud ignobilem semper adesse ornantem disponentemq; horas & menses & annos, mentem & sapientiā merito nuncupatam. PROT. Merito. SOC. Sapientiā uero atq; mens, absq; anima nunquā sunt. PROT. Nunquam certe. SOC. Ergo in Iouis ipsius natura regiam animam, regiamq; mentem in esse propter uim causæ confiteberis, & in alijs item alia pulchra, ut illorum cuiq; dici placet. PROT. Maxime. SOC. Præcedentem ō Protarche sermonem nequaquā temere indutum putes: his enim qui olim mentem omni mundo præsidere ostenderūt, adminicula præbet. PROT. Præbet sane. SOC. Meæ uero petitioni responsum porrigit, quod mens est progenies quædam eius causæ, quæ causa dicitur omnium, quæq; est ex quatuor his quæ sunt relata, unum quiddam. habes iam igitur nostram expositionem. PROT. Habeo, & sufficienter quidem, quanquam cum antea idem responderis, nō intellexi. SOC. Remissio quædam studij ō Protarche, sæpenumero iocus est. PROT. Præclare loqueris. SOC. Nunc igitur ō amice, in quo genere sit, quam ue habeat uim, satis propemodū monstratum est. PROT. Omnino. SOC. Quinetiā uoluptatis genus iam pridem patuit. PROT. Nimirum. SOC. Reminiscamur iam & horum circa utraq; quod mens quidē causæ cognata, eiusdemq; cum illa generis ferme erat: uoluptas autē infinita, eiusq; generis quod nec principium, nec medium, neq; finem in seipso suapte natura continet, aut aliquando continebit. PROT. Quid nī reminiscamur? SOC. Oportet itaq; posthac in quo horum utrumque cōsistit, & propter quam passionem fit quoties fit, aduertere. Vtq; uoluptatis primo genus ipsum inuestigauimus, sic & ista circa illam primo nunc inquiremus. Seorsum tamen à dolore uoluptatem sufficienter examinare non possumus. PROT. Si hæc gradiendum est, hæc utiq; gradiamur. SOC. Num igitur idem tibi quod mihi de horum generatione uidetur? PROT. Quid istud? SOC. Comuni eodemq; in genere secundū naturam dolor & uoluptas esse uidentur. PROT. Hoc commune genus amice Socrates, ostende obsecro, quidnam ex ijs quæ supra distincta sunt, intelligi uelis. SOC. Pro uiribus ō mirifice uir, id agam. PROT. Bene inquis. SOC. commune igitur intelligamus, quod ex quatuor tertium numerauimus. PROT. An quod post infinitum finitumq; localiti, in quo sanitate & harmoniam ut arbitror, collocasti? SOC. Recte dicis, sed nunc maxime mentē adhibe. PROT. Dic igitur. SOC. Harmonia soluta in animantibus, unā naturæ solutionē generationemq; dolorum eo in tempore fieri dico. PROT. Consentaneum. SOC. Rursus harmonia temperata, & in sui naturam protinus restituta, uoluptatem fieri dicendum est, si modo res maximæ uerbis paucis concludendæ sunt. PROT. Reor equidem te recte ō Socrates dicere: clarius tamen exprimere eadem adnitendum. SOC. An nō uulgaria, & notissima cognitu facilia sunt? PROT. Quænam ista? SOC. Fames quidem solutio est, atq; molestia. PROT. Est. SOC. Comestio uero repletio atq; uoluptas. PROT. Ita. SOC. Sitis iterum corruptio solutioq; & dolor. Vis autem humore quod arefactum est reficiens, uoluptas est. Discretio insuper, & dissolutio præter naturam astu quodam effecta molestia. At secundum naturam restitutio refrigeratioq; uoluptas. PROT. Prorsus

Iocus sæpe
numero re-
missio stu-
dij est

fus. SOC. Concretio quoque humoris præter animalis naturam frigore facta, dolor. Contra humido liquefcente, & in suam redeunte naturam, reditus iste uoluptas. Ac summam considera, num toleranda tibi hæc oratio uideatur. Quoties corrumpitur animata species ex infinito & termino secundum naturam, ut diximus, genita, eiusmodi corruptio dolor est. Cum uero hæc in essentiam suam refluunt, regressum hunc dicimus uoluptatem.

PROT. Esto. Videtur enim hoc mihi admodum uerisimile. SOC. Hanc unam itaque uoluptatis, & doloris speciem in istis passionibus utrisque ponamus. PROT. Ponatur. SOC. Pone deinceps expectationem harum in anima passionum. Expectationem inquam quæ uoluptaria antecedit, sperantem, gaudentem, atque suauem: quæ uero molesta, formidolosam ac molestantem. PROT. Est igitur hæc uoluptatis & doloris species alia, seorsum à corporea, solius animæ expectatione profecta. SOC. Recte accepisti. In istis utique ut mea fert opinio, utrisque sinceris existentibus, nec mixtis, uoluptate uidelicet atque dolore, liquido discernemus num uoluptatis uniuersum genus amandum sit, an hoc potius alteri cuiquam ex ante dictis attribuendum: uoluptati uero atque dolori, ceu calido, & frigido, cæterisque talibus, comparat ut interdum amanda sint, alias non amanda: utpote quæ bona minime sint, sed quandoque certum aliquid suscipientia, naturam boni sequantur. PROT. Recte ais oportere sic incedere qui talia perscrutatur. SOC. Primum igitur id inspiciamus: si uerum est quod dicebatur, destructis illis dolorem, resectis uoluptatem sequi: cum neque deperduntur, neque etiam recreantur, quam potissimum habitudinem tunc animalibus tribuere debeamus. Intentus itaque animo mihi responde, num tibi necessarium uideatur quodlibet animal eo ipso in tempore nullo modo uel lætari uel angere. PROT. Necessarium certe. SOC. Est ergo status hic tertius præter inæquentis & gaudentis affectum. PROT. Est profecto. SOC. Agedum huius meminisse conare. ad iudicandum si quidem uoluptatem, reminisci uel non permultum refert, breuibus tamen aliquid de ipsa si uis perstringamus. PROT. Dicas ergo, quid istud? SOC. Eum qui contemplationis uitam eligit, nihil ita uiuere prohibet.

PROT. Seorsum à lætitia, & molestia dicis? SOC. Dictum enim in cuiusque uitæ comparatione uirum contemplationi deditum nihil ulla ex parte uel gaudere uel angere. PROT. Omnino sic dictum. SOC. Nonne sic illi conuenit? Ac forte nil mirum esset, si uita hæc

cæterarum omnium diuinissima sit. PROT. An absurdum est deos gaudere uel contra tristari? SOC. Absurdum omnino. Indecens enim utrunque est. At hoc deinceps inuestigamus, si quid ad hanc disputationem conferat: ac menti ad secundas uictoriæ sortes, si minus ad primas licet, accommodemus. PROT. Recte loqueris. SOC. Atqui alia species uoluptatum, quam animæ propriam assignauimus, memoria constat. PROT. Quo pacto? SOC. Primum quid memoria sit accipiendum uidetur: immo ante eam quid sensus, si planius hæc elucidari uelimus. PROT. Quo pacto inquis? SOC. Pone ex omnibus corporis passionibus quasdam in corpore prius extinctas, quam in animam transfluant, passione uacua dimittentes: alias per utrunque diffusas & quandam quasi concussionem, tam propriam, quam communem utrique pariter inferentes. PROT. Ponantur. SOC. Et passionem per utrunque minime propagatas si latere dixerimus animam, & per utrunque manentes innotescere animæ, an recte dicemus? PROT. Certe. SOC. Ipsum ergo latere nullo modo ut dicere uideor, obliuionis generationem esse existimes. Est enim obliuio memoriæ exitus. Ea uero in istis quæ modo dicebantur nondum erat. Eius autem quod nec est nec fuit, iacturam fieri aliquam absurdum. PROT. Absurdum. SOC. Nomina ergo duntaxat permuta.

PROT. Quomodo? SOC. Pro eo quod latere animam diximus, quando absque passione corporei tumultus existit, quæ nunc obliuionem uocare uideris, insensationem, ut ita loquar, potius nominato. PROT. Teneo. SOC. Motum autem in communi corporis & animæ passione factum si sensum uocaueris, haud ab re nominabis. PROT. Vera loqueris. SOC. An non percipimus iam quid sensum uocari uelimus? PROT. Percipimus. SOC. Sensus præterea

cõseruationem recte quis memoriæ mea sententia nuncupabit. PROT. Recte nimium. SOC. Et à memoriæ reminisceniam discrepare fatemur, nec ne? PROT. Forte. SOC. An non in hoc præcipue? PROT. Quo nam? SOC. Quoties quæ cum corpore passa est aliquando anima, eadem sine corpore in seipsa resumens animaduertit, tunc meminisse eam asserimus, an non? PROT. Valde quidem. SOC. Quinetiam quædo memoriæ passa iacturam, deinde uel sensu, uel disciplina monente eam iterum reuocat in seipsa, reminisci putatur.

PROT. Vita contemplatiua diuinissima. Deos nec lætari nec tristari

Memoria

h 4 Atque

Atq; hæc iam memorias reminiscenciasq; uocamus. PROT. Probe loqueris. SOC. Cupis autem gratia hæc dicta sunt omnia, hoc est. PROT. Quid nam? SOC. Ne animæ uoluptatē absq; corpore quàm maxime atq; perspicue capiamus, atq; unam concupiscentiam, per hæc enim utraq; ista declarata uidentur. PROT. Pergamus iam ad reliqua Socrates. SOC. Multa considerare decet, uoluptatis originem omnemq; formam eius inuestigantes. Et nunc quidem primo uidendum quid est, & unde nascitur concupiscentia. PROT. Videamus iam obsecro. Nihil enim amitemus. SOC. Immo ô Protarche cum quod modo querebamus inuenerimus, amitemus aliquid circa ista, uidelicet dubitationem. PROT. Quàm belle uicem reddidisti, at iam quæ sequuntur expediamus. SOC. Nonne famem atq; sitim, & huiusmodi multa, concupiscentias quasdam esse diximus? PROT. Maxime. SOC. Ad quid nam idem respicientes res adeo diuersas uno nomine nuncupamus? PROT. Per Iouē haud facile dictu ô Socrates, dicendum tamen. SOC. Ab eisdem rursus exordiamur. PROT. Quibus? SOC. Dicimus ne sitire aliquem? PROT. Dicimus. SOC. Hoc autem est exhaustum esse. PROT. Quid ni? SOC. Et sitis concupiscentia est? PROT. Est. SOC. Potionis ne? PROT. Potionis. SOC. An non repletionis potus? PROT. Huius certe. SOC. Vacuus igitur, & exhaustus cōtraria eorum quæ patitur appetit. Nam cum uacuus sit, impleri cupit. PROT. Manifestum est omnino. SOC. Quid ergo qui primo exhaustus est, num potest uel sensu uel memoria quadam eius repletionem attingere, quod nec præsentī in tēpore, nec aliquando passus est? PROT. Nullo modo. SOC. Sed eum qui cupit, aliquid cupere confitemur. PROT. Quid ni? SOC. Haud ergo quod patitur appetit. Sitit enim, sitis autem indigentia est, is tamen repletionem affectat. PROT. Ita. SOC. Aliquid igitur eius quod appetit expletionē attinget. PROT. Necessesse. SOC. Corpus quidē nequit, nam exhaustum est. PROT. Certe. SOC. Restat ut anima repletionem per memoriā consequatur. PROT. Patet. SOC. Nam quo alio cōsequeretur? PROT. Nullo ferme. SOC. An aduertimus quid nobis ex his rationibus efficiatur? PROT. Quid istud? SOC. Corporis cupiditatem esse ratio hæc nō dicit. PROT. Quo pacto? SOC. Quoniam in omni animalī, conatū animantis passionibus cōtrarium cupiditas ostendit. PROT. Penitus. SOC. Impetus autem in contraria quàm passiones trahens memoriā contrariā passionibus innuit. PROT. Omnino. SOC. Ratio itaq; ostendens memoriā ad concupita rapientem animæ omnem impetum, & cupidinem, principatumq; omnis uiuentis tribuit. PROT. Recte nimiū. SOC. Sitire igitur uel esurire corpus nostrum, aut aliquid eiusmodi pati, nequaquā ratio hæc admittit. PROT. Vera loqueris. SOC. Hoc præterea circa ista considerabimus, quod hæc ratio quandam uitæ speciem in ijs demonstrare uelle uidetur. PROT. In quibus? & de qua uita loqueris? SOC. In replendo inquam, & euacuando, & omnibus quæ ad salutem siue perniciem animalium attinent. Et si quis nostrum in alterutro constitutus affligitur, tunc secundum mutationes læratur. PROT. Sic est. SOC. Quid, quoties in horū medio permanet? PROT. Quomodo in medio? SOC. Ob passionē quippe tristatur, sed uoluptatū interim præteritarū meminuit: cessat quidem tristitia, nondum tamen impletur: quid tunc dicendū? nōne in medio passionum esse? PROT. Dicendū. SOC. Vtrum dolentem omnino uel contra gaudentē? PROT. Nō gaudentem per Iouem, sed dupla potius affectum tristitia, secundum corpus in passione, secundum animam in expectationis ardore. SOC. Quo nam modo Protarche dolorem duplum aiebas? Nōne uacuus quispiam certam aliquādo repletionem sperat, aliquando contra desperat? PROT. Maxime. SOC. Num dum assequi sperat, ipsa recollectione gaudere uidetur? simulq; uacuus eo in tempore cruciari? PROT. Necessesse. SOC. Tunc igitur & homo & animalia reliqua, latantur simul ac mœrēt. PROT. Apparet. SOC. At cum uacuus aliquis expletionem omnino desperat, nōne tunc passio duplex circa dolores exoritur, quam ipse paulo ante intuitus, simpliciter duplam opinabaris? PROT. Vera hæc sunt. SOC. Hac talium passionum disceptatione ad id utamur. PROT. Ad quid ais? SOC. Vtrum uoluptates has atq; molestias ueras, an falsas, an partim ueras, partim falsas dicere debeamus? PROT. Quo pacto ô Socrates, uoluptates atq; molestia falsæ esse possunt? SOC. Quomodo etiam ô Protarche timores uerī uel falsi? aut expectationes ueræ, seu minime ueræ? aut opiniones ueræ uel falsæ? PROT. Opiniones equidem confiterer; sed hæc reliqua minime. SOC. Quid ais? disputationem tamen haud breuem

breuem inceptare uidemur. PROT. Vera narras, SOC. At si præcedentibus sit conueniens ò uiri illius fili considerandum est. PROT. Istud forte. SOC. Omne igitur superuacuum, & quicquid præter propositum est, dimittendum. PROT. Recte. SOC. Dic itaq; continua nempe me admiratio tenet semper circa eas quas nunc indiximus quæstiones. PROT. Quo pacto inquis? SOC. An non sunt ex uoluptatum numero falsæ aliæ, aliæ ueræ? PROT. Vis dicam? SOC. Neq; reuera igitur, neq; falso, uel lætari, cum non lætetur, uel tristari, cum non tristetur, aut furentum, aut insanorum dicitur quisquam? PRO. Hæc omnia sic se habere ò Socrates omnes suspicamur. SOC. Num recte? an forte discernendum est, recte ne uel non ista dicantur? PROT. Differendum quidem mea sententia. SOC. Distinguiamus igitur euidentius, quod modo de uoluptate atq; opinione dictum est. Est ne aliquid apud homines, opinari? PROT. Est. SOC. Et lætari? PROT. Et lætari. SOC. Quin & quod opinamur aliquid est? PROT. Cur non. SOC. Et hoc quo gaudemus? PROT. Et hoc. SOC. Qui opinatur, siue recte seu non recte opinetur, ipsum tamen quod reuera est opinari, non perdit. PROT. Quo enim modo? SOC. Gaudens etiam, siue recte gaudeat siue non, ipsum tamen quod reuera gaudere est, haud amittit. PROT. Immo & hæc ita se habent. SOC. Quo igitur pacto opinio uera, & falsa sit, uoluptas solummodo uera, cum tamen opinari uere atq; lætari utraque similiter acceperint? PROT. Considerandum hoc est. SOC. Nunquid ex eo quod opinioni uerum, & falsum indita sunt? nec solum ob hæc opinio facta est, sed qualis quædam opinio utraque? Hoc ne considerandum inquis? PROT. Ita. SOC. Præterea inuestigandum est, an uoluptas, & dolor ea ipsa duntaxat quæ sunt permaneant, nunquam uero qualia quædam efficiantur. PROT. Patet. SOC. Verum haudquaquam difficile est quod qualia quædam fiant inspicere. lampridem concessimus uoluptates atque molestias, magnas, & paruas, uehementes remissasq; fieri. PROT. Concessimus. SOC. Quod si cui ex his prauitas adiiciatur, ut prauam opinionem, ita & prauam uoluptatem effici confitebimur. PROT. Quid prohibet? SOC. Quid si rectitudo uel contrarium rectitudinis horum cuiquam admoueatur, num rectam opinionem quæ rectitudinem subijt, ac uoluptatem similiter appellabimus? PROT. Necessario sequitur. SOC. Et si quod opinione comprehenditur sit fallax, nonne opinionem falsam potius quàm rectam uocabimus? PROT. Immo. SOC. Item si uoluptatem uel dolorem circa id quo gaudemus uel angimur, aberrare cernamus, num rectam aut bonam uoluptatem dicimus, aut aliquo præclaro nomine honorabimus? PROT. At id fieri nequit, siquidem uoluptas ipsa delinquat. SOC. Veruntamen sæpenumero nobis uoluptas ex opinione falsa exoritur. PRO. Proculdubio. attamen opinionem ò Socrates eiusmodi falsam dicimus, uoluptatē uero ipsam nemo utique falsam denominaret. SOC. Prompte nimium ò Protarche uoluptatis rationem in præsentia tueris. PROT. Minime, uerum quæ audio loquor. SOC. Nihil ne ò amice apud nos differt uoluptas ab opinione recta scientiaq; proficiscens, ab ea quæ falsam opinionem, & ignorantiam sequitur? PROT. Consentaneum est haud breui quodam interuallo distare. SOC. Verum ad hanc ipsam distantiam perscrutandam deueniamus. PROT. Duc age quæ lubet. SOC. Ecce hæc te duco. PROT. Quæ nam? SOC. Opinio quædam uera est, quædam falsa. PROT. Esto. SOC. Has sæpenumero uoluptas dolorq; sequitur. PROT. Sequitur. SOC. An non ex sensu ac memoria in nobis opinio nascitur, & ipsum opinari posse? PROT. Præcipue. SOC. Nonne sic circa hæc nos habere putandum? PROT. Quomodo? SOC. Ut fateare hominem nonnunquam procul aliqua confuse cernentem, cupere clarius quæ cernit discernere? PROT. Fateor equidem. SOC. Is igitur sic à seipso quodammodo sciscitabitur. PROT. Quo pacto inquis? SOC. Quid nam illud est quod iuxta saxum sub arbore procul apparet? An hæc ille proferre secum tibi uideretur, dum eiusmodi quædam aspicit cuiusmodi sibi quandoque apparuerunt? PROT. Quid ni? SOC. Deinde ueluti sibi ipsi respondens, homo est, inquit, tanquam rem iam assecutus. PROT. Nimirum. SOC. Rursus forte mutata sententia opus quoddam à pastoribus fabricatum esse asserit. PROT. Maxime. SOC. Hic si quis adsit, eadē quæ animo secum ipse uolubatur in uocem fundens, rursus presenti diceret, ac sermo tūc fieret, quod ante opinionē uocabamus. PROT. Manifestum. SOC. At si solus sit, hoc idem secū ipse repetēs, & diu quandoq; in seipso seruās procedit. PROT. Prorsus.

Ex sensu &
memoria fit
hic opinio

SOC.

soc. Quid ergo? idem'ne tu hic, quod ego, sentis? PROT. Quid istud? soc. Videtur
 Anima li- mihi tunc hominis anima libro cuidam persimilis. PROT. Qua ratione? soc. Memo-
 bro & tabu- ria in idem cū sensibus incidens, & illæ quæ circa ista passiones sunt, uerba quædā in ani-
 læ rasā simi- ma quodammodo inscribere mihi uidentur: cumq; uera cōscribunt passionem huiusmo-
 lis di ueram opinionem dicimus, & orationes in nobis ueræ ab hoc ipso proficiscuntur. At
 cum scriba hic noster falsā scribit, contraria ueris eueniunt. PROT. Omnino ita mihi ui-
 detur, & ea quæ dicta sunt, libenter accipio. soc. Accipe alium eorum quæ tunc fiunt in
 animis nostris opificem. PROT. Quem? soc. Pictorem, qui post ipsum scriptorem, di-
 ctorum imagines in anima pingit. PROT. Quomodo hunc, & quando id agere dicen-
 dum? soc. Quando ab aspectu siue alio sensu dicta, & opinione percepta, quis educēs,
 dictorū & opinione perceptorum imagines in seipso quodammodo cōtuetur. an hoc in
 nobis efficitur? PROT. Vehemēter. soc. Nonne uerarum opinionum sermonumq; ima-
 gines ueræ, falsæ uero falsorum? PROT. Omnino. soc. Si modo recte hæc diximus, hoc
 in ijs præterea cogitemus. PROT. Quid hoc? soc. Vtrum circa præsentia atq; præterita
 hoc nobis accidere necesse sit, circa futura nequaquã? PROT. Eadem ratione circa tem-
 pora omnia. soc. Nonne uoluptates atq; molestiæ ipsius animæ propriæ in superioribus
 dicta sunt uoluptates & dolores corporis antecedere? proptereaq; & prægaudere, & præ-
 dolere nos ob futura contingit? PROT. Vera narras. soc. Vtrum inscriptiones atque pi-
 cturæ quas paulo ante nobis imprimi uolebamus, ad præsens præteritum ueresciunt,
 ad posterum minime? PROT. Ad omnia. soc. Num idcirco ijs assentiris, quod hæc om-
 nia spes quædam ad futurum tempus existunt, nosq; per omnem uitam perpetua spe nu-
 trimur? PROT. Prorsus. soc. Age ad hoc præter illa responde. PROT. Quid rogas?
 soc. Vir iustus & pius, & probus, nonne Deo amicus est? PROT. Quid nī? soc. Intu-
 stus & improbus contra se habet? PROT. Contra. soc. Plurima tamen ut dicebamus,
 unusquisq; spe ducitur. PROT. Sanè. soc. Sermones sunt in unoquoq; nostrum, quas
 spes nominauimus. PROT. Insunt. soc. Quinetiam phantasmata picta, nam cuiq; licet
 fingere se cumulum auri maximum possidere, oblectamētisq; uarijs abundantem omni
 suauitate perfundi. PROT. Nihil prohibet. soc. Num dicendum interna hæc scripta bo-
 nis uiris, quia Deo amici sunt, uera sæpe euadere? malis sæpenumero contra? PROT. Di-
 cendum certe. soc. Et malis uiris oblectationes nihilominus adsunt sæpe confictæ, ac
 deniq; falsæ. PROT. Quid nī adsint? soc. Falsis igitur uoluptatibus prauit ut plurimum
 gestiunt, boni homines ueris aluntur. PROT. Necessarium penitus. soc. Insunt ergo
 secundum hanc rationem falsæ quædam animis hominum uoluptates, imitantes tamen
 ueras, sed ridicule, ac dolores eodem pacto. PROT. Insunt utiq;. soc. An licebat sic opi-
 nanti omnino, quæ nec fuerunt, nec sunt, nec erunt, in seipso formare? PROT. Licebat.
 soc. Atque hæc erant quæ tunc opinionem falsam, & opinari falsò efficiebant. An
 non? PROT. Erant. soc. Nonne in illis reddendus est habitus aliquis uoluptatibus
 molestijsq; contra respondens? PROT. Quomodo? soc. Quod liceat alicui reuera læ-
 tari, quoquo modo uel temere etiam gestiendi, non tamen ut ea quæ propter lætatur, uel
 sint, uel fuerint ante: plerunq; etiam lætari in ijs quæ nunquam euenient. PROT. Hæc
 quoque ô Socrates, necessaria sunt. soc. Et eadem ratio de timoribus & cupidinibus,
 cæterisq; huiusmodi, sæpe scilicet illa falsæ existere. PROT. Eadem profecto. soc. Num
 opiniones ob aliud bonas uel prauas, quàm quod ueræ uel falsæ sint, appellamus?
 PROT. Ob hoc ipsum. soc. Nec uoluptates malas ob aliud, quàm quia falsæ? PROT.
 Omnino ô Socrates, contrarium protulisti. Nam & uoluptates & molestias propter so-
 lum falsum malas esse haudquaquam asserere decet, quæ in maximas ac multiplices insu-
 per prauitates frequenter impingunt. soc. Malas uoluptates quæ propter prauitatem
 malæ sunt, paulo post si placuerit, referemus: falsas autem insuper alio modo, tum sæpe,
 tum multas in nobis & esse, & fieri, dicendum est: hoc enim ad iudicandum fortasse no-
 bis confert. PROT. Quid nī? modo sint. soc. Atqui ô Protarche, mea sententia, sunt.
 Hoc autem dogma quandiu illa apud nos manet, à redargutione tutum esse, impossibi-
 le est. PROT. Probe. soc. Aggrediamur iterum athletarum more hanc disputationem.
 PROT. Aggrediamur. soc. In superioribus diximus, si quidem meminimus, cupidita-
 tes (quæ sic uocantur) quantisper seorsim nobis inessent, tunc corpus passionibus absq;
 animæ

Voluptas et
 tristitia, quæ
 propria ani-
 mæ est, uolu-
 ptates & do-
 lores corpo-
 ris præce-
 dit

Cōcluditur
 inesse ueras
 & falsas uo-
 luptates &
 dolores

animæ passione occupari. PROT. Recordamur, dicta quæ hæc proculdubio sunt, SOC. Nōne cupiebat anima contrarium corporis habitum? Receptaculum autem doloris & voluptatis quæ passione fit, erat corpus? PROT. Erat. SOC. Collige quod ex his sequitur. PROT. Dic. SOC. Quoties ista concurrunt, congregiuntur quoque voluptates atque dolores, eorumque sensus quæ contraria sunt, quod profecto nunc patuit. PROT. Apparet, SOC. Hoc quoque nōne inter nos conuenit? PROT. Quidnam? SOC. Vtrumque magis minus uel suscipere, uoluptatem pariter atque dolorem, & ad genus infiniti referri. PROT. Conuenit certe. SOC. Quædam igitur uia horum recte iudicandorum nobis adest. PROT. Vbi nam, & quomodo? SOC. Nōne propositum in hoc iudicio nobis est passim dignoscere, quæ nam ex his maior, quæ minor, quæ magis, quo intensior uoluptas scilicet ad molestiam, & ad molestiam molestia, ac uoluptas iterum ad uoluptatem? PROT. Hæc quidem talia sunt, & istud iudicij nostri propositum. SOC. Quid uero in aspectu, eminus aut cominus magnitudines inspicere, ueritate obscurat, falsa quoque opinari compellit: in doloribus autem & uoluptatibus idem minime fit? PROT. Multo magis o Socrates, SOC. Id utique illi quod paulo ante narratum fuit, contrarium est. PROT. Quid ais? SOC. Tunc enim opiniones hæc, falsæ ueræque effectæ passione sua dolores unam & voluptates prorsus implebant. PROT. Vera narras. SOC. Nunc autem hæc ex eo quod passim transmutare eminus cominus uideantur, & ad se inuicem comparentur, uoluptates quidem ad dolores, maiores uehementioresque uidentur, & dolores rursus ad uoluptates contra. PROT. Talia quædam necesse est ob eas causas fieri. SOC. Quod si quanto utraque maiora uel minora que reuera sint, apparent, tantumdem ipse ademeris, nōne id quod cum apparet quidem utrumque non tamen sit, neque recte apparere dices, neque unquam eiusmodi uoluptatis uel molestiæ portiones rectas aut ueras audebis asserere? PROT. Sic est. SOC. Post hæc igitur inspiciamus, num hac ratione occurramus, uoluptates scilicet atque molestias falsas multo magis quam istæ sint quæ uel apparent in uiuentibus uel existunt. PROT. Quales dices, & quomodo? SOC. Dictum est sæpenumero, quod quorumlibet natura concretionibus uel discretionibus, repletionibus uel euacuationibus, incrementis uel decrementis corrupta, dolores, molestia, cruciatus, ceteraque id genus exoriuntur. PROT. Sæpe iam dictum. SOC. At cum in naturam suam restituantur, restitutionem talem uoluptatem circa nos posuimus. PROT. Probe. SOC. Quid autem cum circa nostrum corpus horum nihil accidit? PROT. At quando id contingit o Socrates? SOC. Nihil ad rem o Protarche ista tua petitio. PROT. Cur nam? SOC. Quia nihil impedies me, quin quod ante rogaueram rursus te rogem. PROT. Quid illud? SOC. Nisi fieri o Protarche tale quid dicam, quid necesse est ex hoc nobis contingere? PROT. An id dices uidelicet corpore in neutram partem exagitato? SOC. Id ipsum. PROT. Constat o Socrates neque uoluptatem neque dolorem eo ipso in tempore percipi. SOC. Recte nimium respondisti. Verum ut arbitror id sentis, quod necesse sit ex his unum aliquid semper nobis accidere, quemadmodum sapientes tradunt, cuncta quippe sursum deorsum uel iugiter fluunt. PROT. Ferunt sane, nec male loqui uidentur. SOC. Quomodo enim male? cum mali minime fuerint. Verum impendentem sermonem euitare uolo, hæc autem fugere cogito, tuque unam mecum fugito. PROT. Dic quare? SOC. Ista sane sic se habere his concedamus. Tu uero responde: utrum quicquid unquam patitur animal idem & sentiat patiando, neque dum crescimus, nos ipsos lateamus, neque dum aliquid aliud huiusmodi patimur, an contra omnino: ferme enim talia quædam uniuersa nos fugiunt. PROT. Contra omnino. SOC. Haud igitur recte dictum est a nobis quod modo diximus, mutationes sursum deorsum uel factas, uoluptates & dolores inferre. PROT. Quid igitur? SOC. Sic autem rectius ac tutius dicere licet. PROT. Quomodo? SOC. Mutationes quidem magnæ uoluptates doloresque afferunt: mediocres autem & exiguæ minime. PROT. Rectius isto modo quam illo o Socrates dicitur. SOC. Enim uero si ista sic se habent, mox uita in superioribus narrata redibit. PROT. Quænam? SOC. Quam absque mœrore & lætitia ponebamus. PROT. Vera loqueris. SOC. Ex his triplicem uitam ponamus, suauem, tristem, neutram. An tu aliud sentis? PROT. Haud aliter quam ita, triplicem uidelicet uitam esse. SOC. Non igitur idem erit non dolere quod & lætari. PROT. Nequaquam. SOC. Quoties ergo audis omnium dulcissimum esse uniuersam uitam sine mœrore transigere, quid tunc sibi uelle id dicentem existimas? PROT. Dulce esse, significare ille

mihi

Triplex uita

mihi uidetur idipsum quod dicitur nō dolere. **SOC.** Pone tria quaedam ut lubet, & ut pul-
 chrioribus utamur nominibus alterum aurum, argentū alterum, neutrum reliquum no-
 minato. **PROT.** Ponantur. **SOC.** Quod horum neutrum est, potest ne alterum ex ijs fie-
 ri, uel argentum, uel aurum? **PROT.** Nequit. **SOC.** Vita igitur media si quando suavis uel
 mœsta dicitur, aut existimatur, nequaquē recte uel existimatur uel dicitur. **PROT.** Certe.
SOC. Attamē ō amice, aliquos hæc loqui & opinari sentimus. **PROT.** Maxime. **SOC.** An
 igitur gaudere tunc quando non mœrent, existimant? **PROT.** Aiunt quidem. **SOC.** Nō
 ne tunc gaudere putant? non enim pronunciant. **PROT.** Apparet. **SOC.** Falsō de læti-
 tia opinantur, siquidem ab utriusq; gaudij scilicet & indolentię natura diuersa est. **PROT.**
 Diuersa profecto. **SOC.** Quid igitur percontabimur inter nos, utrum hæc uel ut tria fiat,
 uel ut duo solum: ac num dolor hominibus malum, dolorū autem uitatio, hoc ipso nomi-
 ne bona, dulce nominetur. **PROT.** Quomodo id ō Socrates fiat, à nobis ipsis quæramus,
 non enim intelligo. **SOC.** Quia aduersarios huius ō Protarche, Philebi reuera non intelli-
 gis. **PROT.** Quōnam inquis? **SOC.** Eos qui rerum naturā præcipue callere feruntur, qui
 voluptates uoluptates funditus tollunt. **PROT.** Quid ergo? Dolorū effugia eas omnes uocant, quas
 Philebi sectatores nuncupant voluptates. **PROT.** His ne ut credamus ō Socrates, consu-
 lis? **SOC.** Nequaquē, sed tanquē uatibus quibusdam utamur, non arte, sed quadam non inge-
 nerosa naturæ indignatione à uoluptate nimis abhorrentibus, nihilq; in ea sani esse uolen-
 tibus, adeo ut illas ipsas quoq; eius illecebras maleficam quandā illaqueationem potius
 quam uoluptatem uocent. His ergo ad hæc utere, cōsiderans præterea & reliqua, quibus
 ardentissime in eum inuehuntur. Post hæc autem & quas ego ueras existimem uolupta-
 tes, accipito, ut ex utriusq; sermonibus uim eius considerantes, ad iudicandum deniq; ap-
 ponamus. **PROT.** Recte inquis. **SOC.** Hos igitur tanquam propugnatores secundum
 indignationis eorum uestigium prosequamur. Reor equidem tale quiddā eos dicturos
 esse, principio alicunde longius repetito: si speciei cuiuscunq; naturam cognoscere ueli-
 mus, uelut duri naturam, utrum ad durissima respiciētes, sic maxime cognosceremus, an
 ad exigue dura. Oportet te ō Protarche, ijs indignatiū interrogationibus quemadmodū
 & mihi respondere. **PROT.** Oportet sanē, illisq; respondeo, ad primas magnitudines su-
 spiciendum. **SOC.** Si uoluptatis genus quam naturam habeat, nosse uelimus, non in par-
 uas uoluptates lōgeq; à suprema remotas, uerum in eas quæ supremæ uehementissimæq;
 dicuntur, aspiciendum. **PROT.** Quilibet nunc ista tibi concederet. **SOC.** Nūquē in prom-
 ptu præ cæteris positæ, ac maxime uoluptates sunt, ut sepe diximus, ipsæ scilicet circa cor-
 pus existunt. **PROT.** Quid ni? **SOC.** Vtrum uehementiores in ægrotantibus q̄ bene ua-
 lentibus reperiuntur? Caueamus obsecro, ne temere respōdentes hallucinemur. **PROT.**
 Quōnam pacto? **SOC.** Fortē enim in bene ualentibus fateremur. **PROT.** Verisimile est.
SOC. An non uoluptates illæ excedūt magnopere, quarum ardentes cupidines adsunt?
PROT. Verum id est. **SOC.** Nōne febribus & huiusmodi morbis affecti homines & si-
 tiunt uehementer & algent, & quodcunq; pati corpore consueuerunt, magis admodum
 quam cæteri patiuntur? quo fit ut magis indigeāt, indigentiamq; replentes, uehementius
 delectentur. An uerūm hoc esse negabimus? **PROT.** Omnino ut dictum est apparet.
SOC. Quid uero, num recte sentire uidebimur asserentes, si quis maximas uoluptates ui-
 dere uelit, non ad sanitatem, sed ad morbum respiciendum? Et uide ne me hoc rogare pu-
 tes, pluribus ne oblectationibus ægrotantes quam bene ualentes deliniantur, sed magni-
 tudo & uehementia uoluptatis ubinam præcipua sit, interrogare putato: scrutandū qui-
 pe qua natura constet, prædiximus, quam ue dicant, qui nullo modo esse illam asseuera-
 runt. **PROT.** Teneo penē quod inquis. **SOC.** Fortassis etiam ō Protarche, demonstrabis.
 Responde modo. In lasciuiā ne & petulantia nō plures dico, sed uehementiores & ui ma-
 iores uoluptates, quam in temperata uita uides. Dic amabo mentem adhibens. **PROT.**
 Percepi quid uelis, & excessum cerno quam plurimum. **SOC.** Temperatos nempe pro-
 uerbium nihil nimis præcipiens, semper continet, & huic illi obtemperant. Intemperan-
 tes autem & dissolutos homines uoluptatis feruor ad furorem usque occupans, immo-
 deratis clamoribus exultare compellit. **PROT.** Recte loqueris. **SOC.** Et si uerum hoc est,
 patet in quadam deprauatione tū animæ, tum corporis, potius quam in uirtute, uehemē-
 tes uoluptates, uehementesq; cruciatus consistere. **PROT.** Patet certe. **SOC.** An non ali-
 quas

Voluptates
effugia do-
lorum

Quæ spectā
da cum spe-
ciem digno
sci oporteat

Vtrum uo-
luptates ma-
iores in sa-
nis, an in æ-
gris

quas è multis elicere decet, & inuestigare qua ratione maxime uocari debeant? PROT. Necessè est. SOC. Aduerte itaque talium morborū uoluptates qua ratione se habeant.

PROT. Qualium? SOC. Deformiū uoluptates, quas illi quos indignantes uocauimus, penitus horrent. PROT. Quales inquam? SOC. Velut in scabiei medela quæ fricando fit, cæterisq; huiusmodi, haud alio pharmaco indigentibus. hoc enim malum prò dii immortales, uoluptatem ne, an dolorem potius nuncupabimus? PROT. Malum quiddā ò Socrates, mixtum hoc esse uidetur. SOC. Haud equidem, uel Philebi gratia, hoc exemplum produxissem: sed nisi hæc uoluptates, & quæ hæc sequuntur, inspiciantur, nunquā ferme quod quæsitum nunc est, diiudicare ualemus. Ergo ad istarum cognatas pergendum est?

PROT. Num eas, inquis, quæ immixtione communicant? SOC. Has ipsas. Sunt igitur mixtiones corporis quidem ipsius in corporibus, animæ in anima. Et dolores animæ & corporis uoluptatibus mixtos reperiemus, eamq; utrorumq; commixtionem interdum uoluptatem, interdum uero dolorē cognominatam. PROT. Quonam pacto? SOC. Ut ecce

Mixtiones
uoluptatis
& doloris
corporis in
corpore

cum quis in restitutione, uel corruptione simul contraria patitur, algens sæpe calefcit, & calens aliquando refrigerfcit, quærens, ut arbitrator, id assequi, illud abijcere. ac quod dicit, amarò dulce permixtum, & cum difficultate reiectionis assistens molestiam, mox ferum congressum facit. PROT. Est maxime uerum quod dicitis. SOC. Nōne harum mixtionum quædam ex æquali utriusq; & uoluptate & dolore, quædam ex alterutro excedente constantur? PROT. Nihil prohibet. SOC. Dic igitur ex earum numero quæ doloris plus q̄

delectationis continent, eas esse quæ sequuntur scabiem & titillationes, quando quod intus est, feruet atq; gliscit, neq; huc perfricando aut exagitando quis attingit: sed quod circa cutem est solum, diffundit. Tum sanè illa in ignem ferentes, & nunc huc, nunc illuc, consilij inopia reuoluti, inextimabiles sæpe numero uoluptates pariunt: aliquando contra interioribus ad exteriorum molestias uoluptatibus mixtis, in utram partem declinatio fiat, exhibent, ex eo quod commixta per uolentiam diffundant, uel dispersa cōfundant, simulq; uoluptatibus dolores admoueant. PROT. Vera narras. SOC. Nōne iterum cum uoluptas amplior secundum hæc omnia cōmiscetur, tunc portio doloris immixta titillat, & leui quadam tristitia afficit? Atq; iterum uoluptatis uberius pars infusa prouocat & interdum prosilire cōpellit, & omniformes colores, omnigenas figuras, omnimodos spiritus cum omni incitamento, & exclamationes cum insaniam parit? PROT. Summo pere.

SOC. Cogit præterea ò amice, de se, tum ipsum, tum alium exclamare, quod his uoluptatibus delinitus ac liquefcens, propemodum moritur: eoq; magis eiuscemodi uoluptates sectatur quisq;, quo intemperatior quis & imprudentior est. Atq; has insuper summas oblectationes prædicat, & eum qui ijs delicijs totam uitam mulcet, beatissimum arbitratur. PROT. Omnia quæ apud multos in existimatione ueniunt ò Socrates, collegisti. SOC. De uoluptatibus ò Protarche, quæ in communibus corporis passionibus extrinsecus intrinsecus ue miscent, est dictū. De ijs uero quæ miscent in anima, contraria quædam ad corpus conijciuntur, uoluptatem scilicet cum dolore, & dolorem cum uoluptate in unam mixtionem concurrere. Et hæc in superioribus percurramus, quod quando exhauritur, repletionem cupit, & sperans gaudet, exhaustus angitur. Ista tunc quidem testimonij minime confirmauimus, nunc uero dicimus quod anima à corpore discrepante in ijs omnibus, quorum haud satis multitudo comprehenditur, mixtio una doloris & uoluptatis emergit. PROT. Recte nimium loqui uideris. SOC. Vna præterea doloris uoluptatisq; congressio restat. PROT. Quænam? SOC. Quam sæpe ipsam in seipsa animam accipere diximus. PROT. Qua ratione hoc asserimus? SOC. Iræ, timorem, desiderium, lamentationem, amorem, æmulationem, inuidiam, & huiusmodi reliqua, an non hæc omnia dolores quosdam ipsius animæ ponis? PROT. Equidem. SOC. Nōne dolores huiusmodi plenos miris quibusdam uoluptatibus inuenire licet? An fortè in memoriam nobis illud reducere oportet? quod quemadmodum apud Homerum accidit, uirum uel prudentem irasci, eo tamen pacto ut eius affectus dulcior melle sit iugiter distillante, sic cōtingat in uita ut aliqua iræ dulcedo misceat, & uoluptates in lamentationibus atq; desiderij tristitiæ mixtæ sint? PROT. Nequaquæ, uerum sic hæc nec aliter accidunt. SOC. Quinetiam meministi eos qui tragicis spectaculis adsunt, dum delectantur, sæpe lugere. PROT. Memini. SOC. Et in comœdijs animi nostri affectum ad oblectationem simul atq; mœro

Mixtiones
uoluptatis
& doloris a
nimæ in a
nima

Voluptates
animæ in a
nima

rem declinare sensisti. PROT. Haud satis aduertit. SOC. Non enim facile est ô Protarche, affectum huiusmodi ubiq; cõprehendere. PROT. Non certe ut mihi uidetur. SOC. Ipsum igitur tanto magis accipiamus, quanto est obscurior, ut in ceteris facilius quis uoluptatis tristitiãq; cõcurium percipere ualeat. PROT. Dic iam. SOC. Inuidiã nomen paulo ante inductum, utrum dolorem quendam significare censes, necne? PROT. Censeo. SOC. Inuidus tamen proximorum aduersis lætari deprehenditur. PROT. Vehementer. SOC. Malum quidem ignorãtia est, & ut nunc loquimur, stoliditas quãdam. PROT. Quidni? SOC. Ex his uide ridiculum illud quam naturam habet. PROT. Dic modo. SOC. Est utique summam deprauiã quãdam habitus alicuius cognomẽto dicta, improbitatis uero uniuersã genus quoddã est, contra prorsus habens, quã Delphica prãcepta docent. PROT. Prãceptũ hoc inquis ô Socrates, Nosce teipsum? SOC. Aio. Oppositum huic esset, si fortẽ prãciperetur, Nullo modo teipsum nosce? PROT. Effet. SOC. O Protarche, conare nũc id trifariã distribuere. PROT. Dic tu, ego enim nequeo. SOC. Ais ergo me nunc istud diuidere oportere? PROT. Aio equidẽ, et quod maius est obsecro. SOC. Nonne quisq; ex ijs qui seipsum ignorant, secundũ triã id necessariõ patit? PROT. Quomodo? SOC. Primo enim secundum pecunias, opulentiorẽ quippe q̃ sit, aliquando seipsum existimat. PROT. Multi quidem ita decipiuntur. SOC. Plures etiam qui maiores formosioresq; se putant, & quãcunq; ad corpus attinent, supra q̃ reuera sunt. SOC. Plures profecto. SOC. Plurimi deniq; qui animi dotes maiores q̃ habeant, habere se putant. PROT. Et maxime quidem. SOC. Quantum uero ad uirtutes animi pertinet, nõne uulgus sapientiam prorsus sibi uendicans, plenũ est contentiõibus, falsaq; sapiẽtiẽ ipsius opinione? PROT. Quidni? SOC. Si quis ergo afflictionem illam omnem malum quiddã uocarit, recte nimirum appellabit. PROT. Maxime. SOC. Hoc igitur iterum ô Protarche, bifariam partiendum, si ridiculam inuidiam cognoscẽtes, miram uoluptatis & modestiã mixtionem nosse uelimus. PROT. Quomodo bifariam partiendũ? SOC. Ita. quicunq; hanc falsam de se opinionem stultẽ prãsumunt, ijs quemadmodũ & omnibus ceteris mortalibus accidat necesse est, ut quidam eorum robur ac potentiam in ijs quã profitentur, habeant, quidam uero nequaq;. PROT. Necessarium est. SOC. Hac ergo ratione distingue. quicunq; ex ijs imbecilles sunt, neq; ulcisci iniurias, neq; sibi ipsi opem ferre ualent, merito ridiculi nuncupantur: qui uero possunt, terribiles & robusti & hostiles iure uocantur. Ignorantia enim potentum robustorumq; hominum hostilis atq; teterrima res est. hæc enim, & quãcunq; eius similia, proximis omnibus noxia. sin autem imbecillis ignorantia sit, ridiculorum naturam subit. PROT. Recte loqueris. Attamen uoluptatis dolorisq; cõcursus, nondum in ijs nobis patuit. SOC. Liuoris primo uim accipe. PROT. Dic. SOC. Annon tristitia quãdam, lætitiãq; iniusta est? PROT. Necessarium hoc est. SOC. Aduersario rum malis lætari nec iniustum, nec inuidum est. PROT. Non. SOC. Malis autem amicorum lætari potius q̃ tristari, nõne inuidi est atq; iniusti? PROT. Est. SOC. Ignorantiam omnibus malam esse diximus. PROT. Et recte quidem. SOC. Amicorum igitur prãsumptionem sapientiẽ atq; pulchritudinis, & quodcunq; paulo ante diximus tribus in speciebus fieri, ridicula quidem cum imbecillia, odiosa uero cum ualida, hunc inquam, amicorum habitum nõne fatemur quum quis innoxium alijs habet, ridiculum esse? PROT. Fatemur sanẽ. SOC. Hunc quoq; cum ignorantia sit, malum esse? PROT. Certe. SOC. Lætatur ne, an tristatur, dum hæc irridemus? PROT. Lætatur planẽ. SOC. Voluptatem uero in amicorum malis, nõne à liuore proficisci prãdiximus? PROT. Certe. SOC. Nos igitur in amicorum rebus ridiculis subridentes miscere uoluptatẽ dolori, dum inuidiã lætitiã addimus, ratio ista concludit. liuorẽ quippe tristitiã quãdam animã iam dudum esse constitit, derisionem uero lætitiã, simulq; hæc in eo tempore congregari patuit. PROT. Vera loqueris. SOC. Ratio igitur nobis hæc dicit, nos nõ modo in ipsis spectaculis res gestas reprãsentantibus, & in alijs multis eodẽ pacto, sed in totius uitã quãdam ueluti tragœdia atq; comœdia dolores uoluptatibus immiscere. PROT. Impossibile est ista tibi ô Socrates, non concedere, etiam si quis alteri parti potissimum adstipularet. SOC. Iram, desiderium, lamentationem, metum, amorem, æmulationem, inuidiam, pro posuimus, ceteraq; huiusmodi in quibus ea quã iam sæpe repetimus, coire nos diximus reperire, an non? PROT. Ita. SOC. Num uidemus quod de lamentatione, ira atq; inuidia

dia omnia iam sunt nobis confecta? PROT. Quid ni uideamus? SOC. Multa igitur restant. PROT. Multa. SOC. Ob quam uero potissimum causam mixtum in concedijs affectum declarasse me tibi existimas? nonne fidei gratia? quia in amorib. timoribusq; & alijs huiusmodi mixtio ipsa facilius ostendi potest. Quae cum ex te ipso intelligas, & quae dicta sunt tenens, me dimitte, nec me cogas ad illa singulatim ordine descendente, in longum disputatione producere: uerum simpliciter id accipito, & animam absq; corpore, & absq; anima corpus, & mutuū etiam utrorumq; congressum, in omnibus perturbationibus habere uoluptatis & doloris cōcursum. Dic ergo, num me dimittas an ad multam noctem detineas. Reor enim te si pauca quaedam dixerō, me dimissurū, nam de his omnibus eras me tibi dicturum polliceor: in praesentia uero ad iudicium quod Philebus instituit, pergere cupio. PROT. Praclare inquis o Socrates, & idcirco quae restant, utcunq; tibi placuerit, enarrato. SOC. Secundum naturam quidem post mixtas uoluptates necessitate quadam ad puras immixtasq; quodammodo deueniemus. PROT. Recte nimium. SOC. Conabor equidem, sed uariando eas nominare. Nam his qui dicunt uoluptates omnes dolorum sedationes esse haud prorsus assentior. Caterū ut dixi, ijs quasi testibus utens, ostendendo plerasq; uideri quum non sint, uoluptates, item ingentes quasdam multasq; uideri, sed mixtas esse tristitia, & sedationibus ingentium dolorum, & circa corporis & circa animae defectum. PROT. Quas deniq; uoluptates ueras o Socrates, merito censere quis debet? SOC. Eas utiq; quae circa decoros colores figurasc; & odores plerosq; & harmonias consistunt, praeterea quae circa ea sunt, in quibus defectus quidem est; sed qui nec sentitur, nec laedit. Impletio uero, quae & suavis est & sentitur, & tristitia uacat. PROT. Quae ratione o Socrates, haec sic dicimus? SOC. Sunt quae loquor haud statim perspicua, ueruntamen explicare conandum figurarū enim pulchritudinem, nō ut pleriq; forsitan intelligerent, utputa animalium, uel picturarū quarundam dico. sed rectum quiddā, & circulare, & ab ijs ea quae tornis fiunt, plana & solida, & quae canonibus, id est regulis atq; angulis construuntur, si modo haec tenes. haec siquidem nequaquam ad aliquid aliud respicientia, quemadmodū caetera pulchra dico, sed pulchra semper suapte natura, uoluptates proprias nullo modo motuum delectationibus conuenientes habentia: eadem ratione colores item pulchros atq; gratos esse dico. Sed nunquid intelligimus? aut quid est? PROT. Annitor equidem o Socrates, uerum ipse quoq; lucidius explicare nitere. SOC. Dico praeterea, & uoces perspicuas & suaves, unamq; aliquam puram penitus continentes melodiam, ad nihil aliud comparatas, sed natura sua pulchras esse, & innatam afferre uoluptatem. PROT. Hoc quoq; uerum est. SOC. Genus autem uoluptatum quod odores sequitur, minus diuinum est: quod autem ipsis necessarij dolores nequaquam misceantur ubiq; & in quo id inesse contingat, cum illis proximis eadem prorsus ratione habere dico. Iamq; duas uoluptatum species, si modo intelligis, collegimus. PROT. Intelligo. SOC. Hic item disciplinarum uoluptates addamus, si & istae famem discēdi nequaquam continere uidentur, neque propter disciplinarum auiditatem principio statim dolores inferre. PROT. Mihi sic uidetur. SOC. Quid uero, si quis doctrina imbutus, inde obliuiscatur, nonne tristitiam quandam sequi uides? PROT. Non natura quidem, sed quadam passionis cogitatione, cum quis orbatus propter indigentiam tristatur. SOC. Caterum o beate, nos in praesentia non opinionis, sed naturae passiones tractamus. PROT. Verū est igitur quod asseris doctrinae obliuionem absq; tristitia euenire. SOC. Voluptates igitur disciplinarum doloris expertes, nec multorum hominū, sed paucorum admodum esse fatendum. PROT. Fatendum proculdubio. SOC. Postquam igitur uoluptates puras ab his quae recte propemodum sic dicuntur, imputis secreuimus, addenda est iam uehementibus uoluptatibus immoderatio, remissioribus moderatio. Easq; etiā quae intēsius, remissius, magnum, paruum, raro, crebro, suscipiunt, ad infiniti genus quod per animam corpusq; secundum magis minus ue discurret, referre decet: quae uero ista nō capiunt, ad commenturati genus potius referendae. PROT. Recte inquis o Socrates. SOC. Post haec id insuper circa uoluptates instituendum. PROT. Quid istud? SOC. Vtrum purum ipsum atq; syncerum dicendum sit conferre ad ueritatem, potius & uehemens, multum magnumq; & sufficiens? PROT. Quid tibi uis, dum ista rogas o Socrates? SOC. Nihil o Protarche in ipsa disceptatione uoluptatis & sciētia praetermittere uellem. siquidem utriusq; illorum

De puris uoluptatibus

Quae uere uoluptates

Genus uoluptatum odores sequentium, minus diuinum
Disciplinarum uoluptates duplices

portio quædam pura, quædam impura est, ut utrunq; purum in iudicium tertiens, & mihi & tibi, & istis deniq; cunctis ad iudicandum se apertum expeditumq; præbeat. PROT. Scitè. SOC. Age igitur de omnibus quæ genera pura uocamus, in hunc modum cogitemus, unum aliquod ex illis primum in medium inducetes. PROT. Quid potissimū elicemus? SOC. Album si uis, primo genus cōsideremus. PROT. Volo equidem. SOC. Quomodo ita albi, & quæ puritas erit? Vtrum quod maximum quiddam est ac plurimum? an quod ita syncerum, ut nihil in eo coloris alterius insit? PROT. Constat planè, quod præcipue syncerum est. SOC. Probè. nōne hoc uerissimū ô Protarche, & pulcherrimū alborum omnium affirmabimus, non autem quod plurimum aut maximum. PROT. Rectè. SOC. Si ergo quod purum parumq; album est, mixto multoq; albo albius, pulchriusq;, & uerius esse dicamus, rectè penitus asseremus? PROT. Rectè proculdubio. SOC. Nunquid exemplis huiusmodi pluribus ad iudicandum uoluptatē egebimus? an potius hinc nosse sufficiet, quod uniuersa uoluptas parua q̄ magna, pauca q̄ multa, modo à dolore remota sit, suauior est & uerior, ac deniq; pulchrior. PROT. Exemplum id unicum sat est. SOC. Quid uero hoc? quod audiuius uoluptatis quidem generationem semper, essentiam uero nunquam existere. Elegantes enim quidam uiri hoc ferunt, eisq; gratia est habenda. PROT. Quid tum? SOC. Visne id interrogando percurram? PROT. Dic, & interroga modo. SOC. Sunt igitur duo quædam, unum quidem secundū se ipsum, alterū semper aliud appetens. PROT. Qua ratione? & quæ ista esse dicis? SOC. Hoc suapte natura summopere uenerandū, illud uero deficiens. PROT. Exprime clariùs. SOC. Vidimus sæpenumero pulchra quædam elegantiaq; aspectu, & quosdam insuper qui ea nimium affectarent. PROT. Vidimus. SOC. Istis ergo duobus existentibus, duo quædam alia consimilia quære per omnia quæcunq; dicimus alteri tertium esse. PROT. Profer obsecro Socrates, clariùs adhuc quod sentis. SOC. Nihil est hic insigne, rarum uel ô Protarche, sed iocamur. Dicimus autem quod ex ijs quæ sunt, aliquid semper est alterius gratia, aliquid uero cuius gratia semper id quod alterius gratia fit, efficitur. PROT. Vix tandē ob crebram repetitionem percepī. SOC. Fortè etiam procedente disputatione clariùs comprehendemus. PROT. Quid nī? SOC. Duo hæc altera iterum adsumamus. PROT. Quænā? SOC. Alterum quidem omnium generationē, essentiam alterum. PROT. Equidē duo hæc abs te accipio, essentiam & generationem. SOC. Rectè: utrum aut horum alterius gratia dicimus? generationē mne essentia gratia? uel essentiam in quantū essentia nuncupatur, hoc est, secundū id qd existit, gratia generationis? An percipis? PROT. Videor, sed per deos quid me interrogas? SOC. Eiuscemodi quiddam ô Protarche, interrogo, num fabricatio nauium nauigij gratia sit? An contra nauigiū fabricationis nauium? Et de omnibus quæcunq; talia sunt, idem dico. PROT. Cur non ipse ô Socrates, tibi ipsi respōdes? SOC. Nihil prohibet. Attamen tu quoq; concurre. PROT. Immo. SOC. Generationis gratia inquam, pharmaca & organa omnia, omnemq; materiā omnibus adhiberi, singulas autem generationes singularū essentiarum, uniuersam deniq; uniuersæ essentia gratia. PROT. Perpicuè admodum. SOC. Nōne & uoluptas, si quidem generatio est, alicuius essentia gratia necessario fiet? PROT. Quid nī? SOC. Quod tale est, ut eius gratia fiat qd semper alterius gratia fit, in boni sorte locatur: quod uero alterius gratia, in aliam sortē ô uir optime, reducendum uidetur. PROT. Necessarium id omnino. SOC. Quamobrem si uoluptas generatio est, ad aliam quàm boni sorte merito referemus. PROT. Merito certe. SOC. Nōne ut in principio disputationis huius prædixi, dicenti uoluptatis quidem generationem, essentiam uero nullam existere, habēda gratia est? Constat enim hunc eos qui uoluptatē bonum prædicant penitus derisurū. PROT. Magnopere. SOC. Quinetiam hic idem eos qui generationi impensius studēt, ridebit atq; despiciet. PROT. Quo pacto? & quales ais? SOC. Eos qui dum famem sitimq; restinguunt, uel aliquid aliud ex ijs quæ generatio curat ac sedat, generatione lætantur, quasi ipsa sit, aiuntq; uitā se nihil moraturos, nisi sitiant, & esuriant, atq; alijs quæ hæc sequunt, afficiantur. PROT. Vident sanè. SOC. Eius aut quod fieri est, contrariū destrui ipsum cuncti fatemur. PROT. Necessariò. SOC. Corruptionē generationemq; eligit quisquis hæc expetit: non aut tertiā illam uitā quam & lætitia & tristitia uacua, intelligentia uero quoad fieri potest, purissime compotem proposuimus. PROT. A ratione procul ô Socrates, erit, quicunq; uoluptatē nobis, bonū

Voluptatis
generatio-
nem semper
essentiā ue-
ro nunquā
existere

Quod uolu-
ptas non fit
bonum

Id cuius gra-
tia fit, bonū

asseuera

asseuerabit. SOC. Procul admodum, quandoquidem & hæc præterea ratione ostendere licet. PROT. Quæ SOC. Cur enim non absurdum sit, cum nihil bonū decorum ue sit, si ue in corpore, siue in alijs uilis præterquam in anima, in ea tamen solūmodo uoluptatem bonum uocare? fortitudinem uero, temperantiam, intelligentiam, ac reliqua quæcunq; bona sortitus est animus, minime? Ac præterea hominem uoluptatis expertem, dolore uero affectum, malum tunc dum dolet, asserere, licet omnium optimus sit: & eum contra qui uoluptatibus delinuitur, quo magis gestit, eo uirtute præstantiorem dicere? PROT.

Hæc ô Socrates, omnia supra quàm dici possit, absurda sunt. SOC. Ne tamen disputatio- nem omnem in uoluptate consumamus, mentem uero & scientiam prætermittere uidea- mur, age iam si quid sordidum etiã his adiacet, excutiamus, donec ad purissimam eorū naturam tandem penetrantes, & ipsam inspicientes, ad iudicandum tum harum, tum uoluptatis partibus uerissimis uti possimus. PROT. Scitè. SOC. Nōne aliud nobis sciētiam circa doctrinas, aliud circa educationem uel nutritionem exhibet? PROT. Sic est. SOC.

In manuarijs primum artibus uideamus num artium alia scientia magis, alia minus sit, oporteatq; aliam purissimum, aliam impurissimū arbitrari. PROT. Decet profecto. SOC. Præcipuas utiq; à singulis discernendum. PROT. Quales, & quo pacto? SOC. Ut ecce si quis ab omnibus artibus segregaret numerandi dimetiendiq; & ponderandi peritiã, uile quiddã, ut ita dicam, esset, quod uniuscuiusq; restaret. PROT. Vile profecto. SOC. Resi- duū quippe imaginatione quadã ac sensuū experiētia & exercitatione, cōiecturisq; con- sequi liceret, quas pleriq; artes uocant, cura & labore uiam suam omnē adeptas. PROT.

Necessaria profus inducis. SOC. An non musica ijs plena est? primo concentū contem- perat non mensura, sed diligentia potius coniectura, tum uniuersa eius pulsandi facultas mensuram chordæ cuiusq; coniectura motæ perquirit. Itaq; ut obscuritatē plurimam mi- xtam habet, ita stabilitatē minimam. PROT. Verissime. SOC. Quinetiã medicinam, agri- culturam, gubernatoriã, militarē similiter institutas esse reperiemus. PROT. Quàm ma- xime. SOC. Architecturã uero mensuræ, & instrumēta iam plurima quibus utitur illa cre- bro, ut perspicacem maxime, ita supra cæteras artificiosam maxime reddūt. PROT. Quo- nam pacto? SOC. In ipsa profecto nauium & domorū constructione, multisq; alijs id ge- nus materiæ elaborandi quodãmodo pertinentibus utitur amulli regulaq; torno, circi- no, filo, perpendiculo, instrumento quoq; ad dirigenda ligna idoneo. PROT. Recte ad- modum ô Socrates, inquis. SOC. Ponamus igitur eas quæ dicunt artes in ordine duplici,

alias quæ musicã quidē in operibus sectant, perspicacia minoris participes, alias archite- cturæ pedissequas aliquãto maioris. PROT. Ponamus. SOC. Harum omnium perspicacissi- mas, quas paulo ante primas uocauimus. PROT. Numerandi peritiã, & quas cū illa supra iunxisti, innuere nunc mihi uideris. SOC. Prorsus. sed num ô Protarche, has iterum dupli- ces affirmare, an aliter debemus? PROT. Quas inquis? SOC. Arithmetica primo, nōne a-

liam uulgariū, aliam philosophatiū? PROT. Quãnam ratione quis partiēs aliam atq; aliã arithmeticam asseret? SOC. Haud exigua discrepantiã ô Protarche. Illi porro unitates in æquales eorum quæ secundum numerum sunt, dinumerant, uelut duos exercitus, boues duos, duo quæ minima, duo etiam quæ maxima: hi uero nunquam eos sequerentur, nisi quis partium unitatem aliam ab alia unitate nihil discrepantem posuerit. PROT. Quàm optime loqueris, dum multã infers diuersitatē eorum qui circa numerū uersantur, adeo ut decens sit, in duo quædam diuidere. SOC. Quid uero computandi & dimetiendi illa se- cundum architecturam mercaturamue facultas, itemq; illa secundum philosophiam geo-

metria ratiocinatioq; diligens, utrum una quædam, an duæ potius artes sunt? PROT. Prio- rem ego responsionem secutus, mea quidem sententia, duas esse ponerem. SOC. Probe. sed num intelligis cuius gratia in mediū hæc induximus? PROT. Forsitan, attamen quod nunc quaesitū est, explanare te uelim. SOC. Disputatio nostra quæ iam diu proportionem quandam æqua diuisionis conuersione uoluptatibus respondētem quaerit, uidetur mihi nunc nō minus q̄ ab initio assecuta fuisse quod quaerit, dum indagat num sit scientia quæ- dam alia scientia purior, quæadmodum uoluptate uoluptas. PROT. Constat horum gra- tia ista tractata fuisse. SOC. Quid autem, nōne in superioribus aliam artem in alia esse re-

pertū est, clarioreq; aliam, & obscuriore aliam? PROT. Maxime. SOC. In ijs aut an non artem quãdam ratio uelut æquiocã proferens, & quasi unam innuens, rursus quasi duæ

Scientiarū
puritas

Potissimain
artibus

Musica usu
raria & sine
mensura
Debilitas
medicinæ
Nobilitas ar-
chitecturæ

Artes in du-
plici ordine

Arithmeti-
ca duplex

Geometria
duplex

Artes dif-
ferre

sint, inquit num perspicuitas puritasq̄ illarum penes philosophantes, aut non philosophantes existat? PROT. Et maxime quidem id inquirere mihi uidetur. SOC. Quale hic responsum ô Protarche, reddemus? PROT. O Socrates, ad miram scientiarum differentiam declarandam descendimus. SOC. An non responsio facilis? PROT. Quid nîc asseramus itaq̄ has artes longo intervallo à cæteris discrepare. Ab ijs præterea legitimorū philosophorū artes mirum in modum synceritate & ueritate circa mensuras numerosq̄ differre. SOC. Sunt igitur ista ex tua sententia, nosq̄ tibi credentes audacter importunis disputatoribus respondeamus. PROT. Quidnam? SOC. Duas arithmeticas esse ac duas metiendi artes, aliasq̄ facultates harum comites plurimas, geminationē habentes huiusmodi, & in nomine uno cōmunicantes. PROT. Demus secunda fortuna his quos importunos uocasti, responsionē hanc ô Socrates. SOC. Has ne scientias q̄ maxime synceras, atq̄ supremas asseueramus? PROT. Omnino. SOC. Veruntamen ô Protarche, nos differendi facultas ipsa facere non patiat, siquam aliam ipsi præferremus. PROT. Quam rursus hanc dicere decet? SOC. Eam quæ omnē modo inductā peritiā noscitur, hanc enim cum circa id quod est, & uere est, & semper eodē modo se habet, uerfē, arbitror omnes quibus modo aliquid sanæ mentis adsit, longe omnium uerissimam cognitionē esse protinus concessuros. Tu uero ô Protarche, quid sentis? PROT. Gorgiā sæpe audiui, cum diceret persuadendi facultatē artibus cunctis præcellere: quippe quæ cuncta non ui sed sponte sibi subiiciat, longeq̄ omnium artium optima sit. Nunc uero nec tibi nec illi aduersari uelim. SOC. Arma mihi uideris dicere uoluisse, uerum pudore adductus prætermisisse. PROT. Sunt hæc ut lubet. SOC. Egōne in causa sum ut minus bene acceperis. PROT. Quid? SOC. Nō ego ô amice Protarche, quæ ars aut scientia omnib. eo antecellat, quod maxima potissimaq̄ & utilissima omnium sit, ex te quæ suu: sed quæ perspicuū, syncerum, uerissimū contemplet, quamuis parua sit ac minime utilis: hoc profecto est quod modo quærimus. At uide: nihil enim Gorgiam lacesses, si eius arti utilitatis laudem præstantiāq̄ concedas, ei uero quam ipse modo narraui, facultati ueritatis præcellentiā tribuas: quemadmodū supra de albo dixeram, quod licet paruū, si tamen purum esset, multo impuroq̄ secundū ueritatis excessum præstaret. Et nunc quidē sufficienter his discussis, ne respiciamus in ulla disciplinarum uel cōmendatiōes uel cōmoda: sed si qua ex natura sua uis animi ueritatis est amans, eiusq̄ gratia cuncta peragit, hanc dicamus puritate mentis & sapiētia perscrutati, considerandā à differendine scientia maxime an ab alia potius hac præstantiore acquiri uideat. PROT. Cōsidero equidē, concedoq̄ difficile inueniri posse aliam uel artem uel scientiā, quæ sibi magis uindicet ueritatem. SOC. Nunquid tale quiddā cogitans, hæc modo dixisti: quod uidelicet artes multe, & quæcunq̄ circa hæc uersant, primo quidem opinionibus utuntur, & quæ circa opiniones consistunt, ex instituto perquirunt: siue etiam quæ ad naturam spectant, indaganda quis putet, puta quæ circa mundū sunt, quomodo uidelicet factus sit, quomodo patiat, quomodo agat, per omnem uitam scrutat. fatemur hæc, an nō? PROT. Utiq̄. SOC. Nec circa ea quæ semper existunt, sed quæ fiebāt, fiuntq̄ & fient, hic uersatur. PROT. Vera loqueris. SOC. Num ex ijs quæ nunq̄ aut in præterito, aut futuro, aut præsentī eodē modo se habent, aliquid exactissima ueritate perspicuū esse dicemus? PROT. Non licet. SOC. Etenim in ijs quæ nullam profus stabilitatē habēt, quo pacto nos stabile quicq̄ assequeremur? PROT. Nulla ut arbitror ratione. SOC. Neque mens igitur, neq̄ scientia ulla circa ista est, ueritatē supremam habens. PROT. Consentaneum. SOC. Te igitur & me, & Gorgiam, atq̄ Philebum ualere sinamus: hoc autem ratione nunc asseramus. PROT. Quid istud? SOC. Quod illa nobis facultas, firmitatē, puritatem, ueritatem, synceritatē cōtinet, quæ circa ea quæ semper eodem modo & simplicissima sunt, studet, aut quod secundo loco illis proximum. Reliqua omnia posteriora dicenda. PROT. Vera nimium. SOC. Atqui illa nomina quæ circa talia quædam pulcherrima omnium sunt, an non rebus quoq̄ pulcherrimis assignanda? PROT. Par est. SOC. Mens & sapiētia nomina sunt omnium preciosissima. PROT. Sunt. SOC. Hæc igitur intelligentijs eius quod uere est exactissima ratiōe perfecta atq̄ tributa recte utiq̄ accommodantur. PROT. Profus. SOC. At quæ ipse in iudiciū supra produxi, non alia sunt q̄ hæc nomina. PROT. Haud alia. SOC. Ceterū si quis mixtionē uoluptatis & sapiētie nobis uelut opificibus propositū dicat, ut quæramus ex quibus & in quibus conflēt, recte cōjiciet arbitror

Logica artibus omnib. præfertur

Gorgias prætulit artē dicēdi cunctis artibus

Determinatio duarū artium, quarū præcellere alterutra uidetur alijs

bitror. PROT. Et maxime quidem. SOC. Itaque deinceps miscere conandum. PROT. Conandum plane. SOC. Nonne hæc prius admonere præstabit. PROT. Quæ. SOC. Quæ & antea memorauimus: præclarum nempe prouerbiū illud quo dicit, quæ pulchra sunt, Prouerbiū & bis & ter repetenda esse. PROT. Quid nix. SOC. Per Iouem sic existimo iuperiora dicta fuisse. PROT. Quomodo. SOC. Philebus uoluptatē inquit finem rectum cunctis animalibus esse, omniaque ad eā intēdere oportere, atque id bonū ipsum uniuersis existere: præterea duo hæc nomina bonū & iocundū eidem naturæ cōgruere. Socrates autē primum id minime esse inquit: utque duo nomina sunt, bonū atque iocundum, duas etiam differentes esse naturas. Quinetiam sapientiam magis quam uoluptatem boni participem esse. Nonne hæc o Protarche sunt quæ dicebantur. PROT. Maxime. SOC. Hoc quoque & tunc & in præsentia nonne cōsistendū erit. PROT. Quales. SOC. Ipsius boni naturam hoc præcipue Quo boni natura ab alijs discrepet. PROT. Quoniam. SOC. Cuiuscumque hoc adest ex uiuentibus semper & alijs discrepet. Ita profus. SOC. An non ratione ipsa conati sumus alterum ab altero separantes, uoluptatē à sapientia, sapientiam à uoluptate, sic ut altera alterius ne momentum quidem participet, sic in uitā cuiusque respicere. PROT. Certe. SOC. Visum ne tunc alterutrum ex his sufficiens esse. PROT. Et cui uideatur. SOC. Quod si quis forte tunc præteruectus est, nunc resumens rectius asseueret: & cū memoriam, scientiā, sapientiam, ueram opinionē, eiusdem ideæ ponat, cōsideret utrum absque his aliquis, uel se, uel aliū aut esse quicquā aut quicquā fieri exoptet, nedū ut uoluptatem seu plurimam seu uehementissimā sine ijs eligere debeat. Siquidē his priuatus neque reuera gaudere se opinabitur, neque qua cōditione affectus sit, noscet, neque affectus ipsius memoriā per tempus aliquod reseruabit. Eadem quoque de sapientia dicas. Num quispiam procul ab omni etiam minima uoluptate sapientiam adipisci, quam cum uoluptatibus quibusdā malit, aut uoluptates omnes sine sapientia potius quam cum sapientia quadā. PROT. Nullus o Socrates. Veruntamen nihil opus est hæc toties iam repetere. SOC. Quapropter horū neutrum perfectū, & omnibus expetendū, ac penitus bonū. PROT. Neutrum. SOC. Aut igitur bonū ipsum perspicue, aut figuram eius aliquā sumere decet, ut quemadmodū diximus, cui potissimū secundæ sortis tribuendæ sint, uideamus. PROT. Scite admodū loqueris. SOC. An non semitam ad bonū ipsum quandā ingressi sumus. PROT. Quam. SOC. Si quis hominem aliquē quærens, domum quā inhabitat, primū cognorit, ad miniculū sanè ad eum inueniendū ingēs habebit. PROT. Quid nix. SOC. Ita & nos præsens atque superior ratio monuit ne in simplici uitā sed mixta bonum ipsum indagaremus. PROT. Omnino. SOC. At spes certior, in eo quod pulchre mixtū, quam in opposito nos quod quærimus reperturos. PROT. Certior sanè. SOC. Misceamus igitur o Protarche dijs ante uouentes, siue Dionysius, siue Vulcanus, siue alius quispiam deorū sortitus est mixtionis officium. PROT. Ita profus agendū. SOC. Atqui nobis tanquā uinum miscētibus quibusdā, fontes adstant. Et mellis quidē uoluptatis fontē comparare quis potest: uerū sapientiæ fontē sine uini uel sobriū aquæ cuius acri, atque etiā saluberrimæ. Hos ergo liquores quā pulcherrime in unum cōfundere studeamus. PROT. Studendū certe. SOC. Dic age primū: si omnē uoluptatem cū omni sapientia misceamus, num pulchre iunxerimus. PROT. Forsitan. SOC. Verū minime tutum. Quo tamen pacto securius misceamus, me nunc declaraturum confido. PROT. Dic quomodo. SOC. Patuit ne in superioribus aliam uoluptatē alia, rursusque scientiā aliam alia synceriorē esse. PROT. Patuit plene. SOC. Scientia quoque à scientia differēs, & altera quidē circa illa quæ oriuntur & occidūt, altera circa ea quæ neque fiunt neque intereunt, semperque secundū eadem eodem modo se habēt. Atque hanc ad ueritatē ipsam respicientes, illa ueriorē esse putamus. PROT. Recte admodū. SOC. Si utriusque portiones uerissimas inuicem commisceamus, nunquid istarum mixtio sufficiens erit ad uitam nobis optabilissimā exhibendā: aut alio præterea quodam alterius rationis egebimus. PROT. Mihi quidē uidetur sic agendum. SOC. Esto igitur nobis uir quidā sapiens qui norit quid ipsa iustitia sit, rationēque intelligentiæ comitem habeat, nec non reliqua cuncta quæcunque sunt similiter calleat. PROT. Esto sanè. SOC. Num hic suffiēti scientia præditus erit, si circuli & spheræ ipsius diuinæ rationē teneat, humanā uero hanc spherā & hos circulos profus ignoret, dū in architectura similibusque operibus, canonibus, id est, regulis circulisque uter. PROT. Ridicula erit, o Socrates, cognitio

nostra, si in diuinis duntaxat uersetur. S O C R. Quid ais: num falli canonis atq; circuli im-
 puram & instabilem artem in commune inserere & immiscere debemus? P R O T. Ne-
 cessarium hoc est, si modo quis nostrum uel uiam que ducat domum reperturus sit. S O C.
 An uero & musicam: quam paulo ante diximus cōiecturis imitationeq; plenā à puritate
 procul abesse? P R O T. Necessarium id quoq; si quidē uita nostra, aliquādo uita futura sit.
 S O C. Vis ergo tanquam ianitor turba pulsus atq; coactus, ego nunc fores pandam, scien-
 tiasq; omnes cōfluere iam & cōfundi sinam, cum pura passim deteriolem. P R O T. Haud
 scio ò Socrates num quis à scientijs alijs lædat, qui primas habet. S O C. Permitto iam cun-
 ctas in Homericæ mixtionis uelut conuallem quandam, adeoq; uehementem illam pœ-
 ticam confluere. P R O T. Fluant. S O C. Rursus ad uoluptatum fontem proficiscendum uī-
 detur: quando enim ipsas miscere cogitauimus, & inter eas nōne ueræ quædam enatæ
 nobis sunt: sed propter scientiæ totius amorē in idem concurrere scientias uniuersas per-
 missimus, prius quam uoluptates. P R O T. Vera loqueris. S O C. Est igitur tempus, ut de
 uoluptatibus etiam consultemus, utrū & ipsæ in unum omnes, an primæ duntaxat, ac ue-
 ræ sint admittēdæ. P R O. Permultū ad securitatē interest primas uerasq; admittere. S O C.
 Harum ergo cōmercium admittatur. At quid deinceps: si quæ necessaria sunt, num quē
 admodū & istic, hæ quoq; in mixtionem sunt accipiendæ? P R O T. Quid prohibet? S O C.
 Necessarias igitur quoquo modo accipiamus. Si autē quemadmodum artes omnes nos-
 se innocuū & conferens in uita esse cōstitit, ita nunc de uoluptatib. cōstet, uidelicet quod
 omnibus frui innoxuū & utile sit, fortē erunt omnes omnibus immiscendæ, quid ad hæc?
 P R O T. Qua ratione de his loquemur? Quid agemus? S O C. Non à nobis Protarche tale
 aliquid, sed ab ipsis uoluptatibus scientijs quærendū. P R O T. Quid istud? S O C. O ami-
 cæ, siue uoluptates siue alio quodam cognomēto appellare uos deceat, utrum eligitis cū
 omni sapiētia cōgredi, an esse seorsum à sapiētia? Reor equidem hoc illas necessario re-
 sponsuras. P R O T. Quid? S O C. Quod quemadmodū in superioribus dictū est, nec possi-
 bile, neq; utile est genus aliquod purū, seorsum solitariūq; esse. Omnium uero generū opti-
 mum, si unū uni cōparetur, nobis fore putamus genus ipsum, quo tū cætera omnia tum
 etiam singulæ nostræ uires perfectæ noscuntur. P R O T. Et recte quidem respondisse illas
 merito confitebimur. S O C. Restat ut mentē & sapiētiam rogemus cū ipsa mixtione quo-
 dāmodo uoluptatibus egere dicamus, qualibus præcipue uoluptatibus egeant. P R O T.
 Merito. S O C. Nostra uero posthac interrogatio talis erit, utrū præter illas ueras uolupta-
 tes uobis opus est uehementissimarū maximarūq; uoluptatū cōmercio? Fortē sic illæ re-
 spondebūt: Minime ò Socrates, Hæ nanq; impedimēta nobis innmerabilia præbēt. A-
 nimas siquidem quas incolimus, uoluptates furiosæ perturbant, nec adollescere nos per-
 mittunt, nostrasq; progenies ut plurimū per negligentiam obliuione illata omnino cor-
 rumpunt. Alias autem uoluptates ueras ac puras quas ipse narraſti, fermē nobis domesti-
 cas arbitrare: ac præter istas, illas insuper, quæ cū sanitate & temperātia cæterisq; uirtuti-
 bus capiunt. Has enim que uirtutis tanquā deæ cuiusdā pedisseque sunt, libenter admitti-
 mus. Quæ uero cum dementia & alia improbitate congregiuntur, eas menti miscere ab-
 surdum est, si quisq; pulcherrimam illam cernens concordemq; mixtionem atq; temperi-
 em, in ea perdiscere quid & in homine & in uniuerso suapte natura bonū sit, quæ ue ipsi-
 us idea existat, diuinare uelit. An non sapienter, & tanquam sui compotem mētem hæc,
 & de seipsa, & de memoria rectaq; opinione respondere dicemus? P R O T. Omnino qui-
 dem. S O C. Atqui & hoc necessariū est, nec unquā aliter fieri posset. P R O T. Quid istud?
 S O C. Cui ueritatem non miscemus, nunquam id uerum aut fieret aut factum esset. P R O.
 Quo enim modo? S O C. Nullo. uerū siquid huic mixtioni ulterius deest, dicite tu & Phi-
 lebus. Mihi enim tanquā mundus quidam incorporeus animato corpori pulchre domi-
 naturus sermo hic peractus fuisse uidetur. P R O T. Mihi quoq; ò Socrates idem uideri sci-
 to. S O C R. Nōne si boni ipsius ac talis quidē uestibulum ædium nos nuper ingressos esse
 dicamus, forsitan recte quodāmodo profitebimur? P R O T. Mihi sanē uideſ. S O C R. Quid
 igiſ in huiusmodi mixtione preciosissimū, maximeq; cur cōstitutio hæc omnibus gratif-
 sima sit, nobis in causa esse uidetur? Si enim id nouerimus, mox perpendemus uoluptati-
 ne an menti cognatū magis propriusq; in uniuerso consistat. P R O T. Scite. Id enim ad iu-
 diciū nobis propositum maxime conferet. S O C. Atqui nequaquam inuentu difficile est,
 quæ

Nemo lædi-
 tur à scientijs
 cæteris qui
 tenet pri-
 mas

Quæ uolu-
 ptates sapiē-
 tiæ propriae
 sint, quæ alie-
 nae

quæ causa sit, ob quam mixtio quæque uel plurimi uel minimi facienda sit. PROT. Quo pacto inquis? SOC. Nemo hoc ignorat. PROT. Quid hoc tandem? SOC. Quod quæcumque & qualiscumque mixtio expers uel mensuræ est uel naturæ cõmensurati, necessario omnia que mixta sunt, sed & seipsam primo perdit. Neque enim temperies hæc est, sed tanquam intemperatus quidam, fortuitusque concursus nobis accidere solet. PROT. Vera loqueris. SOC. Nunc quidẽ nos ipsius boni potentia in naturam pulchri se transferens clam fugit. Mensura enim cõmensuratioque pulchritudo plane ac uirtus ubique fit. PROT. Prorsus. SOC. ^{Pulchritudo} Quinetiã ueritatẽ diximus ipsis in ea temperie cõmisceri. PROT. Omnino. SOC. Quod si bonum ipsum una idea complecti nõ licet, saltem una cum tribus pulchritudine, cõmensuratione, ueritate comprehẽdentes, dicamus id uniuersum uelut unum, causam eorum quæ in mixtione sunt esse, & propter hoc, utputa quod bonum sit, mixtionem fieri bonam. PROT. Recte nimium. SOC. Vnusquisque iam õ Protarche facile arbitror de sapientia & uoluptate iudicabit, utra earum opinio istius cognatior & præstans magis & apud homines & apud deos esse contingit. PROT. Constat quidem, attamen ratione id quoque percurrere præstabit. SOC. Secundũ quodlibet igitur horum trium, de uoluptate & sapientia iudicemus. Videndũ enim utri unũquodque triũ cognatius asseramus. PROT. Nunc de pulchritudine, ueritate, mensuraque loqueris? SOC. Certe. primum igitur ueritatem sume Protarche, cumque sumpseris, ad tria iam respice, mentem, ueritatem, & uoluptatem: & postquam diu mature consideraueris, tibi ipsi respõde, utrum uoluptas an mens ueritati propinquior. PROT. Quid diuturna meditatione opus est? permultum ut arbitror interest. Voluptas enim maxime omnium temeraria. fertur enim de ueneris uoluptatibus, que ingentissimè omnium æstimatur, quod peierantibus illis, dii prorsus ignoscunt, quasi pueri quidam sint, nullius intelligentiæ compotes. Mens autem aut idem est quod ueritas, aut omnium certe similima atque uerissima. SOC. An posthac mensuram illam moderationemque considerandum restat, uoluptas ne an sapientia eius sit capacior? PROT. Id quoque quod nunc infers, exploratu perfacile est. Reor equidẽ nihil uoluptate, eiusque exultatione immoderatus inueniri posse: nihil cõtra, mente & sciẽtia moderatius. SOC. Præclare, ueruntamen tertium quoque responde. Mens ne pulchritudinis magis est particeps, an ipsa uoluptas? quid uel pulchrius: an mens uoluptate, an contra? PROT. Mentem quidem & sapientiam õ Socrates nemo unquam reuera aut falso deformem uel uidit, uel aliquo pacto cogitauit, aut fuisse unquam, aut esse, aut deinde futuram. SOC. Recte. PROT. Si quẽ uero uoluptates præsertim maximas prosequentes aduertimus, uel quod ridicula, uel quod obscœnae sint, ipsi quidem erubescimus, atque celamus, noctis tenebris talia cõcedentes, quasi sint diurni luminis indigna conspectu. SOC. Cunctis igitur õ Protarche, & per nuncios & uoce præsentem declarato, quod uoluptatis possessio neque primum est neque secundum bonum. Sed primum circa mensuram & moderatum, & opportunum ^{Bonorum distinctio} & quæcumque talia sempiternam quãdam naturam sortita esse putare decet. PROT. Apparet utique ex his quæ modo sunt dicta. SOC. Secundum deinde circa cõmensuratum & pulchrum, perfectum atque sufficiens, & quocumque huius ordinis sunt. PROT. Videtur. SOC. Tertium ut ipse uaticinor, si mentem sapientiãque posueris, haud procul a ueritate discedes. PROT. Fortè. SOC. Quarta uero sunt quæ ipsius animæ propria posuimus, scientiæ & artes opinionisque rectæ, quæ ideo tribus illis statim succedunt, quia bono sunt quam uoluptas cognatiora. PROT. Forsitan. SOC. Quinto loco pone uoluptates eas, quas expertes molestiæ definimus, quas puras nominabamus animæ ipsius sciẽtias, sensus autem sequentes. PROT. Fortassis. SOC. In sexta uero progenie, inquit Orpheus, cantilenæ ornatum finite. Nostra quoque oratio in sexto iudicio finiri uidetur. unde nihil deinceps nobis aliud restat, nisi ut dictis caput adhibeamus. PROT. Decet profecto. SOC. Tertio iam orationem eandem conseruatorẽ deum contestati breuiter perstringamus. PROT. Qualem inquis? SOC. Philebus quidẽ inquit, omnẽ penitus uoluptatẽ nobis ipsum bonum esse. PROT. Tertio quemadmodũ uidetur, dicebas pauloante repetendam orationem esse. SOC. Hoc ipsum, quod autem sequitur, audiamus. Equidem quod modo dixi, orationem Philebi aliorumque innumerabilium considerans grauiterque ferens, mentem longe meliorem potiorẽque hominum uitæ quam uoluptatem contendĩ esse. PROT. Dicta hæc sunt. SOC. Suspiciatus tamen esse, & alia multa intuli, quod si apparuerit aliquid ambo